

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Διπλωματική Εργασία

**Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ**

Επιβλέπων Καθηγητής: Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

ΚΛΩΝΑΡΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Πειραιάς, 2015

Η ...Ελευθερία Κλωνάρη..... βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)
Ελευθερία Κλωνάρη

Αφιερώνεται στους πολύτιμους και
γεμάτους στήριξη και κατανόηση
γονείς μου.

Ευχαριστίες

Στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα από καρδιάς να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Αριστοτέλη Τζιαμπίρη που σε όλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου με ενθάρρυνε να συνεχίσω δυναμικά και που οποιαδήποτε στιγμή κι αν προσέτρεξα στον ίδιο με καθοδήγησε με τις ακαδημαϊκές του γνώσεις και συμβουλές αλλά και με βιβλιογραφικό υλικό για περαιτέρω πληροφορίες. Νιώθω ειλικρινά ευγνώμων που υπήρξε καθηγητής μου στις μεταπτυχιακές μου σπουδές και ακόμη περισσότερο ευγνώμων που δέχτηκε πρόθυμα να αναλάβει την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τη γραμματεία του Πανεπιστημίου για τις φορές που χρειάστηκε να ζητήσω ενημέρωση σε διαδικαστικά και γραφειοκρατικά ζητήματα της εργασίας.

Τέλος δεν παραλείπω να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου που πάντα είναι κοντά μου και δεν παύουν στιγμή να μου δείχνουν την αγάπη τους και να με στηρίζουν σε κάθε μου βήμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 7

1ο Κεφάλαιο

1.1 Η παρουσίαση του Μακεδονικού Ζητήματος και η σημασία του για την Ελλάδα 10

1.2 Διεθνές Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική 15

1.3 Το Μακεδονικό Ζήτημα σε συνάρτηση με τον τρόπο δράσης της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων την περίοδο 1991 - 1992 και 1992 -1995 και η συγκριτική ανάλυση των δύο αυτών περιόδων 24

2ο Κεφάλαιο

2.1 Η μεταστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής από μια μαξιμαλιστική προς μια μετριοπαθή στάση 37

2.2 Η εξήγηση της μεταστροφής της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής προς μια πιο ευέλικτη, συνεργάσιμη και μετριοπαθή στάση με όρους διεθνών σχέσεων 43

3ο Κεφάλαιο

3.1 Η αιφνιδιαστική κίνηση αναγνώρισης της ΠΓΔΜ ως Δημοκρατία της Μακεδονίας από την επανεκλεγείσα αμερικανική κυβέρνηση ως παράγοντας διατάραξης του καλού κλίματος στις σχέσεις Ελλάδας- Σκοπίων 48

3.2 Η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι σε

αυτή την αναγνώριση και η διεξαγωγή της Συνόδου του
NATO στο Βουκουρέστι 54

4ο Κεφάλαιο

4.1 Η προσφυγή της ΠΓΔΜ στο Διεθνές Δικαστήριο της
Χάγης και η απόφαση του Δικαστηρίου
.....62

4.2 Οι συνέπειες της απόφασης αυτής για την Ελλάδα, οι
λανθασμένες κινήσεις της και εναλλακτικές που θα
βοηθούσαν στην αποφυγή ενός τέτοιου αποτελέσματος
.....65

5ο Κεφάλαιο

Εν είδει συμπεράσματα

(Συμπερασματικές παρατηρήσεις εφ'όλης της ύλης επί της
πορείας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σχετικά με το
ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων)
.....73

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Εισαγωγή

Το Μακεδονικό Ζήτημα από το 1991 που η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας αποτέλεσε ανεξάρτητο κράτος απασχόλησε την εσωτερική και ιδιαίτερα την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Υπό το πρίσμα των διεθνών σχέσεων και με σημείο αναφοράς τη διακήρυξη ανεξαρτησίας της νεοσυσταθείσας δημοκρατίας, εξετάζεται η στάση της Ελλάδας στο θέμα της ονομασίας, η οποία ενώ στην αρχή υιοθετεί μια απόλυτα μαξιμαλιστική προσέγγιση, στην πορεία μαθαίνοντας από τα λάθη του παρελθόντος και με σημείο σταθμό την Υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας που επέφερε οφέλη και στις δυο χώρες, χαρακτηρίζεται από μια πιο μετριοπαθή συμπεριφορά που εναρμονίζεται πλήρως με τις αρχές του ρεαλισμού και μάλιστα δρα βοηθητικά προς τη γειτονική χώρα. Παράλληλα διαφαίνεται πως η Ελλάδα επηρεάζει με την πολιτική της συμπεριφορά την ευρωπαϊκή εξέλιξη της ΠΓΔΜ. Επίσης σημαντικό είναι ότι μέσα από την εξέταση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής καταδεικνύεται η κυρίαρχη ρεαλιστική θεωρία των διεθνών σχέσεων ενώ διεξάγονται και συμπερασματικές παρατηρήσεις για τον τρόπο επίδρασης του διεθνούς συστήματος στη συμπεριφορά των κρατών.

Αρχικά λοιπόν γίνεται αναφορά στο Μακεδονικό ζήτημα ξεκινώντας από μια σύνοψη σε σχέση με τις ιστορικές ρίζες του ζητήματος μέχρι και

την επανεμφάνιση του στη σύγχρονη μορφή του αλλά εξηγείται και γιατί η Ελλάδα έδωσε τόσο μεγάλη βαρύτητα σε αυτό το θέμα που το ανήγαγε σε μέγιστης προτεραιότητας ζήτημα. Στη συνέχεια αναλύονται δύο όροι που στο πλαίσιο κατανόησης του Μακεδονικού Ζητήματος υπό τη σκοπιά των διεθνών σχέσεων σε ένα ζήτημα διεθνολογικής ανάλυσης εξωτερικής πολιτικής δεν θα μπορούσαν να εκλείπουν. Οι όροι αυτοί αφορούν το διεθνές σύστημα και το ρόλο του στις διεθνείς σχέσεις μέσα από την παράθεση της ρεαλιστικής καθώς και της φιλελεύθερης θεωρίας, ενώ ακολουθεί ο προσδιορισμός της εξωτερικής πολιτικής μαζί με προτάσεις για τον αποτελεσματικότερο τρόπο άσκησης της. Στο κεφάλαιο αυτό καταδεικνύεται παράλληλα και ο τρόπος δράσης της Ελλάδας ως προς αυτό το ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων την περίοδο από το 1991, έτος ίδρυσης της ΠΓΔΜ ως το έτος 1992 και την περίοδο 1992 έως 1995 με συγκριτική ανάλυση των δύο αυτών χρονικών διαστημάτων. Παράλληλα αξιολογείται η στάση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων τις δύο αυτές χρονικές περιόδους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεταστροφή της Ελλάδας σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής σηματοδοτούμενη από την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας που αποτέλεσε σημείο σταθμό αλλά δίδεται επιπλέον και μια εξήγηση βασισμένη στη ρεαλιστική θουκυδίδεια παράδοση που δικαιολογεί τη μεταστροφή αυτή στις διεθνείς σχέσεις. Η αλλαγή πολιτικής της συμπεριφοράς αποδεικνύεται εμπράκτως κυρίως μέσα από δύο γεγονότα, την κρίση στο Κόσσοβο του 1999 και την κρίση της ΠΓΔΜ του 2001 συμβάλλοντας στην καλύτερευση των σχέσεων των δύο κρατών. Επιπλέον έκδηλη είναι και η θετική προβολή της Ελλάδας στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας με τη νέα πολιτική της στάση καταφέροντας να ανατρέψει το πρώην αρνητικό κλίμα αυτή τη φορά υπέρ της, ενώ μέσα από το νέο τρόπο πολιτικής αντιμετώπισης διαφαίνεται η εναρμόνιση της ελληνικής κυβέρνησης με τη ρεαλιστική

προσέγγιση. Στο τρίτο Κεφάλαιο περιγράφεται η ένταση των σχέσεων μεταξύ των δύο γειτονικών βαλκανικών κρατών ως πρωταγωνίστριες χώρες της υπόθεσης του Μακεδονικού Ζητήματος που αναζωπυρώθηκε όχι μόνο από τον αλυτρωτισμό της σκοπιανής κυβέρνησης αλλά κι από την αφηνιαστική αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως Δημοκρατία της Μακεδονίας εκ μέρους της αμερικανικής κυβέρνησης του George Bush, που όπως αναφέρεται στη συνέχεια και εξηγείται οδήγησε την ελληνική κυβέρνηση λίγο πριν τη Σύνοδο του NATO στο Βουκουρέστι να απειλήσει ακόμη και με βέτο τη γειτονική χώρα σε περίπτωση μη εξεύρεσης λύσης. Μια διπλωματική τακτική που υποδηλώνει ότι η Ελλάδα βασιζόμενη στην εξυπηρέτηση του εθνικού της συμφέροντος στόχευε στη λύση του ονόματος πριν την ευρωατλαντική ένταξη της ΠΓΔΜ ως μοχλό πίεσης για να πετύχει το στόχο της. Το τέταρτο Κεφάλαιο εμπερικλείει την προσφυγή των Σκοπίων στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με τον ισχυρισμό παραβίασης της Ενδιάμεσης Συμφωνίας από την Ελλάδα απορρίπτοντας την νατοϊκή τους ένταξη στη Σύνοδο του Βουκουρεστίου καθώς και τις συνέπειες της δικαστικής απόφασης για την Ελλάδα. Στο τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται συμπεράσματα και παρατηρήσεις περί της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής ως μια γενική ανακεφαλαίωση όλης της εργασίας εστιάζοντας στον τρόπο δράσης της μαζί με τις σωστές κινήσεις αλλά και τις παραλείψεις ή λάθη στα οποία προέβη, ενώ καθίσταται εμφανές ότι το μέλλον των Σκοπίων σε ευρωατλαντικό επίπεδο κρίνεται ουσιαστικά από τη διπλωματική στάση της Ελλάδας όπου σε περιόδους καλών σχέσεων υπήρξαν βήματα εξέλιξης εν αντιθέσει με τις περιόδους έντασης που δεν υπήρχαν σημάδια προόδου.¹

---

¹ Aristotle Tziampiris Article: "The Macedonian name dispute and European Union accession" 14 March 2012 7:21

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1.1 Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το Μακεδονικό Ζήτημα συνδέεται άμεσα με τη Βαλκανική χερσόνησο όπου προέκυψε μια μακρόχρονη και ανεπίλυτη ως σήμερα διαφωνία μεταξύ της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας καθώς και της Ελλάδας, δύο κράτη που ανήκουν γεωγραφικά στον ίδιο χώρο. Ως γεωγραφική επισήμανση “η Βαλκανική χερσόνησος βρίσκεται στο νότιο μέρος της ευρωπαϊκής ηπείρου.”² Η έκτασή της κατανέμεται στη Ρουμανία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Ευρωπαϊκή Τουρκία, Αλβανία και Ελλάδα.”³ Πριν όμως την παρουσίαση του Μακεδονικού στη σύγχρονη εποχή τη δεκαετία του 1990, αξίζει να σημειωθεί από που πηγάζει το ζήτημα αυτό σε βάθος χρόνου καθώς “η Ελλάδα ευρισκόμενη στο νότιο άκρο της βαλκανικής χερσονήσου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ιστορικές καταστάσεις που διαμορφώθηκαν”⁴ στη συγκεκριμένη περιοχή. Η υπόθεση του ονόματος που εξελίχθηκε ως η διαμάχη μεταξύ της Ελλάδας και της ΠΓΔΜ, έχει βαθιές ρίζες και σηματοδοτεί την έναρξή της στην περίοδο

---

² Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ.75 Αθήνα Ιούνιος 2012
Τυπογρ.Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

³ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ. 161 Αθήνα Ιούνιος 2012
Τυπογρ.Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

⁴ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ. 161 Αθήνα Ιούνιος 2012
Τυπογρ.Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

όπου η Μακεδονία τελούσε υπό την κατοχή της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Τότε το πρόβλημα που τίθετο ήταν ότι ολόκληρη η περιοχή της Μακεδονίας βρισκόταν στα χέρια των κατακτητών.⁵ Ακολούθησαν οι δύο Βαλκανικοί πόλεμοι που έλαβαν χώρα στο Βαλκανικό χώρο. Ο πρώτος Βαλκανικός πόλεμος “κηρύχθηκε επίσημα στις 9 Οκτωβρίου του 1912”⁶ από την Ελλάδα, τη Σερβία, το Μαυροβούνιο και τη Βουλγαρία. Οι τέσσερις αυτές χώρες στην προσπάθειά τους να απελευθερωθούν από τον τουρκικό ζυγό, συμάχησαν σε ένα αλληλέγγυο, συνεργατικό πνεύμα ενάντια στην Τουρκία⁷ με σκοπό την απελευθέρωσή τους. Αποτέλεσμα του πολέμου αυτού ήταν η Συνθήκη του Λονδίνου⁸, ένα χρόνο αργότερα όπου η Οθωμανική αυτοκρατορία αναγκάστηκε να παραχωρήσει στους νικητές, στα βαλκανικά δηλαδή κράτη “όλα τα εδάφη που ήταν δυτικά της γραμμής Αίνου-Μηδείας” εκτός από την Αλβανία⁹. Ο δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος “που ξέσπασε σχεδόν αμέσως μετά τη λήξη του πρώτου”¹⁰, διεξήχθη μεταξύ της Ελλάδας και της Σερβίας ενάντια στη Βουλγαρία, πρώην σύμμαχο που προέβαλε εδαφικές αξιώσεις και είχε ως αποτέλεσμα τη Συνθήκη ειρήνης του Βουκουρεστίου όπου η Βουλγαρία υπέστη ήττα. Μετά τη Συνθήκη αυτή άρχισαν να διασαφηνίζονται τα σημερινά σύνορα της Ελλάδας αλλά και των υπόλοιπων βαλκανικών γειτόνων της¹¹. Εν συνεχεία, μετά το Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο όταν ο στρατάρχης Τίτο ανέλαβε την εξουσία στην ομόσπονδη Γιουγκοσλαβία άρχισε να διασκορπίζει στους κατοίκους την προπαγάνδα ότι είναι

---

⁵ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ. 56 Αθήνα Ιούνιος 2012 Τυπογρ. Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

⁶ “Α’ Βαλκανικός Πόλεμος” www.sansimera.gr

⁷ “Βαλκανικοί Πόλεμοι” Εγκυκλοπαίδεια: Νέα Δομή σελ.206- 208

⁸ “Α’ Βαλκανικός Πόλεμος” www.sansimera.gr

⁹ “Συνθήκη Λονδίνου” www.rizospastis.gr Κυριακή 7 Ιουλίου 2002

¹⁰ “Β’ Βαλκανικός Πόλεμος” www.sansimera.gr

¹¹ “Πολιτική: Συνθήκη του Βουκουρεστίου: Η βαλκανική ειρήνη υποδαύλιζε παγκόσμιο πόλεμο” www.tovima.gr

Μακεδόνες εκμεταλλεύοντας το γεγονός ότι το τότε ομόσπονδο κράτος ανήκε γεωγραφικά στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας. Με την προπαγάνδα λοιπόν που ο ίδιος διέσπειρε μεταποίησε την ιστορία και συνέβαλε στην ανάπτυξη μιας εθνικής συνείδησης των κατοίκων με τον τρόπο που ο ίδιος επινόησε αποβλέποντας σε εδαφική επέκταση στον ευρύτερο χώρο της Μακεδονίας μέχρι και το Αιγαίο. Έχοντας ο ίδιος εμφυσήσει στους κατοίκους την εντύπωση ότι ως Μακεδόνες τους ανήκει η Μακεδονία, θα εξαπλώνονταν με έμμεσο ή άμεσο τρόπο και σε άλλες γεωγραφικές περιοχές αυτής, όπως της Μακεδονίας του Πιρίν στη Βουλγαρία και του Αιγαίου στην Ελλάδα με τελικό στόχο την έξοδο προς το Αιγαίο.¹² Το ιστορικό αυτό παρελθόν που είχε προηγηθεί ήταν σημαντικός λόγος ανησυχίας για τους Έλληνες, ιδίως μάλιστα όταν ακολούθησε η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας όπου οι εξελίξεις ήταν ακόμη πιο ανησυχητικές.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου στη συνέχεια, επέφερε αναστάτωση στην περιοχή των Βαλκανίων καθώς με τη διάλυση της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης “οι μεταψυχροπολεμικές παγκόσμιες δομές” άρχισαν να διαπνέονται από ρευστότητα κάτι που προκάλεσε μια μεταβατική περίοδο ως απότοκο μεγάλων αλλαγών. Εμφανίστηκαν νέα ανταγωνιστικά συστήματα και μοντέλα που υπέκρυπταν το φόβο μιας παγκόσμιας αταξίας.¹³ Η Ελλάδα ως χώρα ενσωματωμένη στα Βαλκάνια αν και μια χώρα μικρή που όμως διέπεται από σταθερότητα και ασφάλεια σε σχέση με τα υπόλοιπα βαλκανικά όμορα κράτη αλλά και ενταγμένη στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και το ΝΑΤΟ δεν μπορούσε να παραμείνει ανεπηρέαστη από τη μεταψυχροπολεμική αστάθεια που είχε δημιουργηθεί στον περιβάλλοντα χώρο της. Από ότι φάνηκε στη

---

¹² Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ.77 Αθήνα Ιούνιος 2012 Τυπογρ. Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

¹³ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Γενική Διεύθυνση Εκπαιδευσεως σελ. 75 Αθήνα Ιούνιος 2012 Τυπογρ.Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

συνέχεια, η πιο καθοριστική εξέλιξη που πυροδότησε την αναστάτωση στο βαλκανικό χώρο και επιβεβαίωσε και τις ανησυχίες της Ελλάδας ήταν η ραγδαία διάλυση της Γιουγκοσλαβίας.¹⁴ Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να αναφερθεί ότι η διάλυση αυτή που είχε ως φυσικό επακόλουθο μια σειρά εξελίξεων που χαρακτηρίζονταν από ταραχώδη γεγονότα προέκυψε κατά βάση λόγω της ύπαρξης πολλών και διαφορετικών ομάδων στο πρώην ομόσπονδο κράτος, η καθεμία εκ των οποίων αντιπροσώπευε και διαφορετική θρησκεία, τελείως διαφορετικά πολιτισμικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά καθώς και μια ξεχωριστή εθνική ταυτότητα. Όλα αυτά τα πολυσύνθετα και ετερογενή μεταξύ των ανθρωπολογικών ομάδων στοιχεία οδήγησαν στο να αναπτύξει καθεμία από τις ομάδες αυτές ποικίλλα και ανόμοια συμφέροντα προβαίνοντας σε ανάλογες εδαφικές διεκδικήσεις. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν οι αποσχίσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ομόσπονδο γιουγκοσλαβικό κράτος με πρώτη τη Σλοβενία και Κροατία και στη συνέχεια άλλων πληθυσμών που οδήγησαν στη διάσπαση και οριστική κατάρρευση της Γιουγκοσλαβίας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε ανησυχία στην Ελλάδα και συνέβαλε στο να στρέψει όλη της την προσοχή κυρίως στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ως μια νεοσυσταθείσα δημοκρατία που έκανε την εμφάνισή της μετά από αυτή τη διάσπαση διεκδικώντας την ήδη υπάρχουσα ελληνική ονομασία Μακεδονία κάτι που είχε ήδη ξεκινήσει από την εποχή ύπαρξης της ομόσπονδης Γιουγκοσλαβίας του Τίτο.¹⁵

Έτος έναρξης του Μακεδονικού Ζητήματος στη σύγχρονη εποχή είναι το 1991 που η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ανεξαρτητοποιήθηκε¹⁶ από την ομόσπονδη Γιουγκοσλαβία όταν

---

¹⁴ “Το Ζήτημα του Ονόματος της ΠΓΔΜ” www.mfa.gr

¹⁵ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Γενική Διεύθυνση Εκπαιδεύσεως σελ.166 Αθήνα Ιούνιος 2012 Τυπογρ. Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

¹⁶ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 47

αποσχίστηκε ¹⁷ από αυτήν μετά τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Πρόκειται ουσιαστικά για τα Σκόπια. Η συγκεκριμένη χρονική στιγμή ανεξαρτητοποίησης της χώρας αυτής θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια Νέα Εποχή του Μακεδονικού Ζητήματος όπου είναι διάχυτη η διαφωνία μεταξύ των δύο χωρών , της Ελλάδος και της ΠΓΔΜ σχετικά με τη χρήση του όρου Μακεδονία, καθώς η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας με ψήφισή της στο εθνικό της κοινοβούλιο την αναγνωρίζει ως Συνταγματική ονομασία και επιθυμεί τη χρήση της. Η υιοθέτηση όμως του ονόματος αυτού δεν είναι απλή υπόθεση καθώς υποκρύπτει την προσπάθεια της ΠΓΔΜ να πείσει ότι αποτελεί μέρος του πολιτισμού των αρχαίων Μακεδόνων με κύριο πρόσωπο το Μέγα Αλέξανδρο αλλά και την προσπάθεια να προβεί σε εδαφικές διεκδικήσεις, τάση που όπως προαναφέρθηκε πηγάζει από την περίοδο που κυρίαρχο πολιτικό πρόσωπο της ομόσπονδης Γιουγκοσλαβίας ήταν ο Τίτο. Η σημασία λοιπόν του ζητήματος αυτού για την Ελλάδα είναι καίρια. Καταρχάς η πρώην ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία εξασφάλιζε τη σταθερότητα στην περιοχή των Βαλκανίων, αντίθετα η διάλυσή της κλόνισε την περιοχή αυτή προκαλώντας αστάθεια. Η Ελλάδα ανήκοντας γεωγραφικά στη συγκεκριμένη περιοχή και συγκεκριμένα στο νότιο άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου¹⁸ ανησυχούσε για την εθνική της ασφάλεια αφού ένα τέτοιο γεγονός και μάλιστα από μια χώρα με την οποία μοιράζεται κοινό εδαφικό χώρο ήταν αδύνατο να την αφήσει ανεπηρέαστη. Παράλληλα μια χώρα αναγνωρισμένη διεθνώς με την ονομασία Μακεδονία αποτελούσε απειλή για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του ελληνικού έθνους αλλά και για την εδαφική ακεραιότητα της βόρειας Ελλάδας ιδίως όταν η χώρα χρησιμοποιούσε σύμβολα και χάρτες που καλλιεργούσαν διεκδικήσεις ελληνικών

---

¹⁷ “Το Ζήτημα του Ονόματος της ΠΓΔΜ” www.mfa.gr

¹⁸ Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδεύσεως σελ. 55 Αθήνα, Ιούνιος 2012
Τυπογρ. Ελληνικού Στρατού Τόμος Ι

εδαφών.¹⁹

Η ανησυχία και ο φόβος περί εδαφικών αξιώσεων της γείτονος χώρας προς στην Ελλάδα είναι έκδηλος και στο λόγο του πρώην Υπουργού Εξωτερικών Σαμαρά, ένα χρόνο μετά τη δημιουργία της ανεξάρτητης δημοκρατίας με ένα μνημόνιο που κατέθεσε. Στο μνημόνιο αυτό εξέφρασε δημόσια αυτό που η γειτονική χώρα επιθυμεί εδώ και 47 χρόνια, ήδη από την εποχή που η εξουσία ανήκε στο στρατάρχη Τίτο. Όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί που το διαδέχτηκαν, υποβάθμιζαν συνέχεια την αυθεντικότητα της ελληνικής Μακεδονίας και θεωρούσαν ότι πρέπει να επέλθει στη δική τους κυριαρχία. Η μεγαλύτερη λοιπόν απειλή για την Ελλάδα ήταν οι εδαφικές διεκδικήσεις στις οποίες η ΠΓΔΜ αποσκοπούσε, ενώ το όνομα Μακεδονία χρησιμοποιούνταν ως μέσο για να προωθηθούν οι επεκτατικές φιλοδοξίες της.²⁰

1.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πριν την ανάλυση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής ανά περιόδους αναφορικά με το Μακεδονικό Ζήτημα που απασχόλησε ιδιαίτερα την Ελλάδα μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, κρίνεται απαραίτητη η εξέταση και ανάλυση του διεθνούς συστήματος σχετικά με τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας του μέσα από τα δυο πιο γνωστά ρεύματα σκέψης ενώ στη συνέχεια ακολουθεί αναφορά στον όρο εξωτερική πολιτική, απόδοση του ορισμού της και πώς αυτή πρέπει να ασκείται. Οι δύο όροι διεθνές σύστημα και εξωτερική πολιτική υπάγονται στον τομέα των διεθνών σχέσεων οπότε υπάρχει συνάφεια μεταξύ τους. Καταρχάς αξίζει να σημειωθεί ότι στις διεθνείς σχέσεις οι δύο δημοφιλέστερες θεωρητικές προσεγγίσεις είναι ο πολιτικός ρεαλισμός καθώς και ο φιλελεύθερος

---

¹⁹ “Η άλλη όψη της μακεδονικής διαμάχης” www.zenithmag.wordpress.com

19 Μαρτίου 2011

²⁰ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπήρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ.145

ιδεαλισμός ή φιλελευθερισμός. Το διεθνές σύστημα λοιπόν θα προσπαθήσει να γίνει κατανοητό μέσα από τις δύο αυτές θεωρίες διεθνών σχέσεων.

Εκκινώντας από τον πολιτικό ρεαλισμό που αποτελεί και την κυρίαρχη προσέγγιση του διεθνούς συστήματος, πρόκειται για τη θεωρία βάσει της οποίας το διεθνές σύστημα παραμένει άναρχο αφού επικρατεί η έλλειψη οργανωμένης τάξης σε αυτό. Δεν υπάρχει μια κεντρική εξουσία να επιβάλλει την τάξη, εν αντιθέσει με ό,τι συμβαίνει στο εσωτερικό του κράτους όπου υπάρχει εσωτερική διακυβέρνηση. Η κατάσταση λοιπόν αναρχίας στο διεθνές σύστημα αναγκάζει τα κράτη να μεριμνούν για τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας και ανεξαρτησίας τους και για να το πετύχουν αυτό είναι αναγκασμένα να αναζητήσουν δύναμη και πλούτο. “Αυτά αποτελούν μέσα για την επιδίωξη του κεντρικού πολιτικού στόχου που είναι η αύξηση της ασφάλειας”. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό στο διεθνές σύστημα είναι ο ανταγωνισμός των κρατών. “Ο πολιτικός ρεαλισμός δίνει έμφαση στο ρόλο του κράτους ως του κύριου παίκτη στο “παιχνίδι” της διεθνούς πολιτικής”. Πρόκειται λοιπόν για μια κρατοκεντρική προσέγγιση που χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη θεωρία. Αναγνωρίζονται πέραν του κράτους κι άλλοι δρώντες της διεθνούς πολιτικής όπως πολυεθνικές εταιρείες, μη κυβερνητικοί οργανισμοί ή υπερεθνικές ομάδες που όμως με βάση τον πολιτικό ρεαλισμό οι δρώντες αυτοί σχετίζονται με τα κράτη αλλά μόνο τα κράτη κυριαρχούν. Τα κράτη όντας κυρίαρχες μονάδες του διεθνούς συστήματος προβαίνουν σε μια συνεχή προσπάθεια υπεράσπισης των ζωτικών τους συμφερόντων, όσα δεν το κάνουν ή ακόμη όσα κράτη θέτουν μεγαλύτερους στόχους από τα μέσα που διαθέτουν, τότε έχουν και τις ανάλογες συνέπειες. Το διεθνές σύστημα ουσιαστικά τείνει να τιμωρεί τέτοια κράτη, γι’αυτό είναι αναγκασμένα να συμπεριφέρονται ορθολογικά. Στα κρίσιμα δηλαδή για την ασφάλειά τους ζητήματα καλούνται να υπολογίζουν τη σχέση

κόστους και οφέλους και μεταξύ μιας σειράς επιλογών να διαλέγουν εκείνη που τους μεγιστοποιεί το όφελος. Κάτι επίσης σημαντικό είναι πως στο άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον όπου τα κράτη επιδίδονται στην προσπάθεια κατοχύρωσης των συμφερόντων τους, η διατήρηση της ειρήνης πραγματοποιείται από “ένα σύστημα ισορροπίας δυνάμεων” κι όχι από διεθνείς οργανισμούς ή καθεστώτα ασφαλείας. Τα κράτη πρέπει από μόνα τους να μεριμνήσουν για την ασφάλειά τους και την εξισορρόπηση των αντιπάλων τους είτε με εσωτερική εξισορρόπηση δηλαδή αύξηση της αμυντικής προετοιμασίας είτε με εξωτερική εξισορρόπηση όπως η δημιουργία συμμαχιών. Το διεθνές σύστημα λοιπόν βάσει της κυρίαρχης ρεαλιστικής προσέγγισης των διεθνών σχέσεων παραμένει χωρίς την ύπαρξη μιας κεντρικής εξουσίας υπεράνω όλων κι αυτό προκαλεί τη συνεχή προσπάθεια των κρατών για επιβίωση, ασφάλεια ενισχύοντας τους ανταγωνισμούς πολλές φορές. Μάλιστα η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου κατέστησε πιο έντονους τους ανταγωνισμούς κάτι που στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου είχε περιοριστεί. Μια από τις συνέπειες της αλλαγής αυτής που επήλθε με το τέλος του διπολισμού ήταν και τα γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβία.²¹ Παράλληλα, “Το κράτος το οποίο αναγνωρίζεται ως βασικός παράγοντας στη διεθνή πολιτική, πρέπει να επιδιώκει την ισχύ και είναι χρέος του πολιτικού να υπολογίσει ορθολογικά τα πιο κατάλληλα βήματα που πρέπει να γίνουν ώστε να διασφαλίσει την επιβίωση του κράτους μέσα σε ένα εχθρικό και απειλητικό περιβάλλον”. Οι ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι τίποτε δεν εγγυάται την επιβίωση του κράτους. Ιδιαίτερος είναι ο τρόπος που αντιμετωπίζεται η ηθική στο ρεαλισμό. Προτείνεται στους κρατικούς ηγέτες να δώσουν προτεραιότητα στα συμφέροντα του κράτους που

---

²¹ Αθανάσιος Γ. Πλατιάς: “Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων” σελ. 28- 32

εκπροσωπούν κι αν το απαιτούν οι περιστάσεις να παραβλέψουν τους κώδικες δεοντολογικής συμπεριφοράς καθώς “η ανάγκη της επιβίωσης απαιτεί πολλές φορές να απομακρυνθούν από την παραδοσιακή ηθική η οποία αποδίδει αξία στην προσεκτική συμπεριφορά, στο σεβασμό και στο γενικό καλό της ανθρωπότητας στο σύνολό της.” Η ηθική για αυτούς που κατέχουν την πολιτική εξουσία υπαγορεύεται όχι από παραδοσιακές χριστιανικές αρετές αλλά από τις ανάγκες διεξαγωγής μιας αποτελεσματικής πολιτικής ενώ ακόμη και συμπεριφορές που δεν θεωρούνται πρέπουσες για ένα άτομο, στην πολιτική δικαιολογούνται στη βάση του εθνικού συμφέροντος.²²

Η φιλελεύθερη θεωρία αντίθετα αντιμετωπίζει τα γεγονότα κυρίως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου με ιδιαίτερη αισιοδοξία καθώς υποστηρίζει ότι με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την επικράτηση των ΗΠΑ επήλθε το τέλος της ιστορίας θεωρώντας πως πρόκειται για μια περίοδο που εξαπλώθηκε η δημοκρατία και διασφαλίζεται η σταθερότητα στο διεθνές σύστημα. Σημαντικός είναι ο ρόλος των διεθνών οργανισμών και των καθεστώτων διεθνούς ασφάλειας στη διασφάλιση της σταθερότητας, της ειρήνης και της δημοκρατίας. Οι υποστηρικτές της φιλελεύθερης προσέγγισης στηρίζουν την αισιόδοξη προοπτική τους στις ακόλουθες αρχές: Πρώτον η αρχή ότι η εξάπλωση της δημοκρατίας οδηγεί στον εκτοπισμό του πολέμου. Δεύτερον, άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που απομακρύνει τον πόλεμο είναι η αύξηση της οικονομικής αλληλεξάρτησης που προκύπτει από την εξάπλωση της οικονομίας της αγοράς και του ελεύθερου εμπορίου αλλά και η ύπαρξη και ενισχυμένη παρουσία των διεθνών οργανισμών καθώς και η δημιουργία καθεστώτων ασφαλείας. Ακόμη ένας ισχυρισμός που ξεδιπλώνεται μέσα από το ρεύμα του φιλελευθερισμού είναι ότι οι δημοκρατίες δεν πολεμούν μεταξύ τους, πρόκειται για τη θεωρία της

---

²² Baylis John, Smith Steve,, Owens Patricia: “The globalization of world politics” p.g. 231

δημοκρατικής ειρήνης που εντάσσεται στη φιλελεύθερη θεωρία. Ο ισχυρισμός αυτός των φιλελευθεριστών στηρίζεται στη βασική ιδέα ότι παράγοντες όπως ο δημόσιος διάλογος, η σημασία που δίνεται στην κοινή γνώμη ή ακόμη και οι συμβιβασμοί και υποχωρήσεις των πολιτικών συντελούν στη σταθερότητα και τη δημοκρατία. Η βασική αρχή που διακατέχει τους φιλελευθεριστές είναι η αύξηση της συνεργασίας και αντίστοιχα η μείωση των συγκρούσεων μέσα από τη δημιουργία ενός συστήματος ανοικτής οικονομίας. Δίνουν δηλαδή μεγάλη έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη καθώς θεωρούν ότι όταν τα κράτη έχουν οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από τη συνεργασία τους με τους θεσμούς και την οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ τους στο σύστημα μιας αγοράς ανοικτών οικονομιών, τότε πρόκειται για κράτη που είναι ικανοποιημένα με το status quo και επιζητούν τη διατήρηση κι όχι την ανατροπή του.²³ Η ερμηνεία που οι φιλελεύθεροι δίνουν στους θεσμούς είναι ότι πρόκειται για σύνολα κανόνων κι όχι για ανεξάρτητες πολιτικές οντότητες που επιτάσσουν στα κράτη μια συγκεκριμένη συμπεριφορά. Τα σύνολα αυτά κανόνων δείχνουν στα κράτη πως να λειτουργούν σε ένα πλαίσιο συνεργασίας και ανταγωνισμού. Οι εν λόγω κανόνες δεν επιβάλλονται στα κράτη από κάποια ανώτερη εξουσία, αντίθετα τα ίδια τα κράτη αποφασίζουν για αυτούς στη βάση ικανοποίησης των δικών τους συμφερόντων. Ο ισχυρισμός των φιλελεύθερων στο σημείο αυτό είναι ότι οι θεσμοί ή κανόνες που μετά από κοινές διαπραγματεύσεις καθιερώνονται συμβάλλουν στο να αποβάλλουν τα κράτη τη νοοτροπία να νοιάζονται τόσο για τη σχετική ισχύ των άλλων κρατών κάτι που οδηγεί πολλές φορές σε συγκρουσιακές καταστάσεις. Έτσι θεωρούν πως σταδιακά μετριάζονται οι πόλεμοι και ενισχύεται η ειρήνη.²⁴

Κοινό σημείο μεταξύ των δύο θεωριών του ρεαλισμού και

---

²³ Αθανάσιος Γ. Πλατιάς: “Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων” σελ.32 - 38

²⁴ John J. Mearscheimer: “Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων” σελ. 50- 51

φιλελευθερισμού είναι ότι “τα κράτη αποτελούν τους κυριότερους δρώντες στη διεθνή πολιτική.”²⁵ Όμως βασική αδυναμία της φιλελεύθερης προσέγγισης είναι πως η οικονομική ανάπτυξη των κρατών και συγκεκριμένα ο πλούτος είναι απλά ένα μέσο με το οποίο μπορούν να έχουν ασφάλεια κι όχι η κύρια επιδίωξή τους αφού κύριο μέλημά τους μέσα στο διεθνές σύστημα είναι να επιβιώσουν και να βρουν τρόπους να είναι ασφαλή. Προκειμένου λοιπόν να τα πετύχουν αυτά είναι αναγκασμένα να αναζητούν δύναμη και πλούτο.²⁶ Έτσι η συμπεριφορά των κρατών στο διεθνές περιβάλλον είναι πάντα απρόβλεπτη και η σχετική ισχύς και άνιση ανάπτυξη επηρεάζουν καθοριστικά τον τρόπο δράσης τους με σκοπό την επιβίωση και την ασφάλεια. Τα κράτη διέπονται απο διλήμματα ασφαλείας αφού εάν ένα κράτος αυξήσει τη δύναμή του, τότε αυτόματα προσπαθεί κι ένα άλλο κράτος να ενισχύσει τις δυνάμεις του έως ότου το ξεπεράσει. Στο έργο του Θουκυδίδη που βασίζεται στο ρεαλισμό γίνεται λόγος για την άνιση ανάπτυξη που φόβισε τους Λακεδαιμονίους και τους ανάγκασε να επιδοθούν σε πόλεμο. Πρόκειται για ένα διαχρονικό και ρεαλιστικό παράδειγμα που αντιπροσωπεύει την απρόβλεπτη δράση των κρατών.²⁷ Όμως υπάρχουν και πιο πρόσφατα σύγχρονα παραδείγματα όπως οι δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας που αν και οικονομικά αλληλοεξαρτώμενες κατέφυγαν σε μια σειρά συγκρούσεων μεταξύ τους οδηγώντας στην κατάρρευση της Γιουγκοσλαβίας. Η φιλελεύθερη θεωρία συμπερασματικά αδυνατεί να εξηγήσει τα συγκρουσιακά γεγονότα και τους πολέμους μεταξύ κρατών που παρατηρούνται και στο σημερινό

---

²⁵ John J.Mearscheimer: “Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων” σελ.51

²⁶ Αθανάσιος Γ. Πλατιάς: “Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων” σελ. 37

²⁷ Αθανάσιος Γ. Πλατιάς: “Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων” σελ.45, 46

κόσμο.²⁸

Μέσα στο διεθνές σύστημα όπου κυρίαρχες πολιτικές μονάδες αποτελούν τα κράτη, κρίσιμη είναι και η άσκηση εξωτερικής πολιτικής του κάθε κράτους για να ενισχύσει την άμυνά του απέναντι στα υπόλοιπα αλλά και για να προωθήσει τις εθνικές φιλοδοξίες του. “Με την παραδοσιακή έννοια του όρου, η εξωτερική πολιτική αναφέρεται στο πως ένα κράτος θα αλληλεπιδράσει με άλλους παγκόσμιους δρώντες.” Βέβαια στο σύγχρονο περίπλοκο κόσμο ο προσδιορισμός αυτός έχει περιορισμούς. “Ακόμη και σήμερα δεν υπάρχει συμφωνία για το τι σημαίνει εξωτερική πολιτική.” Υπό μια έννοια η εξωτερική πολιτική ορίζεται ως “ένα περίπλοκο σύστημα μέσων και δράσεων με σκοπό να διαφοροποιήσουν τη συμπεριφορά άλλων κρατών και να επιτρέψουν στο δικό τους κράτος να προσαρμοστεί στο διεθνές περιβάλλον”. Στη βάση αυτού του συλλογισμού, “η εξωτερική πολιτική περιλαμβάνει τη μετατροπή εσωτερικών δυνάμεων όπως πληροφορίες για τις δράσεις άλλων κρατών ή την κοινή γνώμη προς την εξαγωγή όπως διπλωματία, σχηματισμός συμμαχιών ή υψηλότεροι προϋπολογισμοί άμυνας”. Συνεπώς σε συνέχεια της παραπάνω εκδοχής η εξωτερική πολιτική εκλαμβάνεται ως “η διαμόρφωση αποφάσεων του πως τα πρόσωπα στην ηγεσία και σε πολιτικές θέσεις ανταποκρίνονται σε παράγοντες και συνθήκες έξω απ’το κράτος” για την προστασία όμως του ίδιου του κράτους που εκπροσωπούν. Σύμφωνα με τον πολιτικό επιστήμονα Charles Hermann, “η εξωτερική πολιτική συνίσταται από εκείνες τις διακριτικές πράξεις επίσημων διαμορφωτών αποφάσεων μιας εθνικής κυβέρνησης ή των αντιπροσώπων τους από τους οποίους παρακινούνται να επηρεάσουν τη συμπεριφορά διεθνών δρώντων του εξωτερικού στο δικό τους πολίτευμα”. Προκύπτει εδώ μια σειρά ερωτημάτων για την

---

²⁸ Αθανάσιος Γ. Πλατιάς: “Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων” σελ. 37

ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής όπως ποιος ευθύνεται για την άσκηση εξωτερικής πολιτικής, ποια είναι τα κίνητρα για την άσκηση αυτής της πολιτικής, τι την προκαλεί ή ακόμη και σε τι διαφέρει από την εσωτερική πολιτική. Κοινό στοιχείο των μελετητών της εξωτερικής πολιτικής είναι ότι τα κράτη ως κύριοι δρώντες του διεθνούς συστήματος αναζητούν να μεγιστοποιήσουν το εθνικό συμφέρον τους. Η προάσπιση και μεγιστοποίηση του εθνικού συμφέροντος για τους ρεαλιστές εξασφαλίζει την επιβίωση και διατηρησιμότητα του κράτους. Συχνά οι ρεαλιστές τείνουν να θεωρούν ότι η εξωτερική πολιτική προσδιορίζεται μόνο από εξωτερικούς παράγοντες. “Στην πραγματικότητα η εξωτερική πολιτική προσδιορίζεται από εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες.”²⁹ Στο σημείο αυτό αξίζει να προσθεθεί και ο ισχυρισμός του Mearscheimer για τους ρεαλιστές βάσει του οποίου, “η δομή του διεθνούς συστήματος διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό την εξωτερική πολιτική των κρατών.”³⁰ Η προοπτική αυτή ως επακόλουθο οδηγεί στη διάκριση μεταξύ διεθνών και εσωτερικών υποθέσεων. Μια τέτοια όμως θεώρηση είναι περιοριστική καθώς ο ρόλος των κρατών δεν είναι μονοδιάστατος αφού στις αρμοδιότητές τους υπάγεται η ενασχόληση και για τις εσωτερικές και για τις εξωτερικές υποθέσεις. Στο σημείο αυτό με βάση την τελευταία παρατήρηση, “η εξωτερική πολιτική είναι το άθροισμα των στόχων και σκόπιμων κινήσεων ενός δρώντος στη διεθνή πολιτική και είναι στην ουσία συνυφασμένη με την εσωτερική πολιτική. Το άθροισμα αυτό των στόχων και κινήσεων μπορεί να παράξει μια πολιτική διπλωματίας και διαπραγμάτευσης, απομόνωσης, συμμαχιών, μη ευθυγράμμισης, ακόμη και πόλεμο”³¹. Αυτό που συμπεραίνεται για την ερμηνεία της εξωτερικής πολιτικής είναι ότι είναι αδύνατο να καθιερωθεί μια ξεκάθαρη και πάγια

---

²⁹ Richard W.Mansbach and Kirsten L. Rafferty: “Introduction to Global Politics” p.g. 347- 349

³⁰ John J. Mearscheimer: “Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων” σελ. 52

³¹ Richard W.Mansbach and Kirsten L. Rafferty: “Introduction to Global Politics” p.g. 348- 349

θεωρία εξωτερικής πολιτικής, αφού αναφορικά με το πεδίο μελέτης της δεν υπάρχει συμφωνία. Απαραίτητα στοιχεία για τη συγκρότηση μιας θεωρίας περί εξωτερικής πολιτικής είναι ο εντοπισμός των σημαντικών για την κατανόηση κάποιου γεγονότος μεταβλητών και ο ορισμός αυτών των μεταβλητών, των παραγόντων δηλαδή που παίζουν ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Πρέπει να εξετάζονται όλοι εκείνοι που συντελούν στη διαμόρφωση των απόφασεων και το πώς αντιλαμβάνονται τη διαθνή πολιτική. Μια ακόμη δυσκολία προσδιορισμού της εξωτερικής πολιτικής έγκειται στο ότι είναι πιθανό ανάλογα με τους διαμορφωτές των αποφάσεων και τις πιέσεις που δέχονται από το διεθνές περιβάλλον να υπάρξει σύγχυση στην κατάταξη θεμάτων υψηλής και χαμηλής πολιτικής. Κάποιοι μπορεί να δώσουν προτεραιότητα σε ζητήματα υψηλής πολιτικής, ενώ άλλοι να εστιάσουν την πολιτική τους σε ζητήματα χαμηλής πολιτικής.³² Σε μια προσπάθεια κατανόησης της εξωτερικής πολιτικής παρουσιάζεται η συστημική προσέγγιση, βασική αρχή της οποίας είναι η διάκριση μεταξύ περιβάλλοντος και πολιτικού συστήματος. Το περιβάλλον προσδιορίζεται ως ένας χώρος όπου πηγάζουν οι εισροές, οι μεταβλητές δηλαδή ή χαρακτηριστικά γνωρίσματα, συμπεριφορές που προκύπτουν απ' το περιβάλλον του συστήματος εξωτερικής πολιτικής, είτε το εσωτερικό είτε το διεθνές. Το περιβάλλον περικλείει το πολιτικό σύστημα. Οι εισροές κατευθύνονται από το περιβάλλον προς το πολιτικό σύστημα και μέσα από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων μετατρέπονται σε εκροές. Οι εκροές είναι οι ενέργειες οι οποίες υλοποιούνται από το σύστημα της εξωτερικής πολιτικής και διαμορφώνουν μια κατάσταση ισορροπίας μεταξύ περιβάλλοντος και συστήματος εξωτερικής πολιτικής ή μια κατάσταση αλλαγής. Η διαδικασία λήψης των αποφάσεων στην εξωτερική πολιτική είναι μια διαδικασία διαδράσεων όπου οι εισροές

---

³² Χαράλαμπος Τσαρδανίδης: “Το σύστημα Λήψης αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική” σελ.11- 18

μετατρέπονται σε εκροές.³³

1.3 ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-1992 ΚΑΙ 1992-1995 ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΥΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

Το διάστημα 1991-1992 παρά το ότι υπήρχε ένα κλίμα σύγχυσης, αναστάτωσης και ανασφάλειας της ελληνικής κυβέρνησης και των Ελλήνων πολιτών που δικαιολογείται στη βάση μιας δημοκρατίας που θέλει την αυτονομία της διεκδικώντας ένα όνομα που υπάρχει ήδη στον ελληνικό περιβάλλοντα χώρο, η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από σωστούς διπλωματικούς χειρισμούς και σε ένα γενικό πλαίσιο αξιολόγησης από μια υποστηρικτική συμπεριφορά και δράση σε διεθνές επίπεδο. Παρόλα αυτά λόγω αμέλειας και μη δέουσας προσοχής υπέπεσε σε κάποια λάθη που η προνόσή τους κρίθηκε σημαντική, ενώ η κρισιμότητα του ζητήματος είναι διάχυτη. Η ελληνική κυβέρνηση

---

³³ Χαράλαμπος Τσαρδανίδης: “Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική” σελ.19- 27

ακολούθησε μια συνεργατική πολιτική σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία που μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας επωμίστηκε την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προξενήθηκαν. Αρχικά κι ενώ είχαν ήδη φανεί τα πρώτα δείγματα διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία μαζί με τη σύμφωνη γνώμη κι άλλων κρατών μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα προσπάθησαν να διατηρήσουν ενωμένη τη Γιουγκοσλαβία με διάφορα μέτρα όπως “την υπόσχεση οικονομικής βοήθειας στις δημοκρατίες που θα συνεργάζονταν με την ΠΓΔΜ” για να αποτραπεί η κατάρρευση του γιουγκοσλαβικού κράτους αλλά και “την επιβολή κυρώσεων” . Όμως τα μέτρα αυτά δε στάθηκαν ικανά να ικανοποιήσουν το σκοπό για τον οποίο επιβλήθηκαν. Η διάσπαση του γιουγκοσλαβικού κράτους είχε ήδη αρχίσει να δρομολογείται και η αποτροπή της ήταν αναπόφευκτη με πρώτες τις δημοκρατίες της Κροατίας και της Σλοβενίας που διακήρυξαν την ανεξαρτησία τους. Ένα γεγονός βέβαια δύο μέρες αργότερα μετά τη διακήρυξη ανεξαρτησίας των δημοκρατιών αυτών με τους Σέρβους να επιτίθενται μέσω του Γιουγκοσλαβικού Εθνικού Στρατού στη Σλοβενία και να προκαλούν μια σειρά εχθροπραξιών οδήγησε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία στην απόφαση να απαγορεύσει τη διακίνηση όπλων με εμπάργκο σε όλες τις δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας, ενώ ζήτησε κι από όλα τα μέλη της διεθνούς κοινότητας να υιοθετήσουν και να αποδεχτούν την απόφαση της αυτή. Σε πρώτο επίπεδο λοιπόν η συνεργάσιμη στάση της Ελλάδας διαφαίνεται από τη συγκατάβασή της στην προτροπή της ΕΠΣ στο ζήτημα αυτό όταν υπέγραψε την απόφαση δείχνοντας και τη δική της επιθυμία για τη λήξη των εχθροπραξιών. Η παρουσία στη συνέχεια του Γιουγκοσλαβικού Εθνικού στρατού στην Κροατία καθιστώντας τις εχθροπραξίες πολύ πιο έντονες από αυτές στη Σλοβενία συνετέλεσε στο να κάνει δημοσίως γνωστή η ελληνική κυβέρνηση την ανησυχία της στην περίπτωση μιας ανεξάρτητης

γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας παρακολουθώντας ότι οι εξελίξεις οδηγούσαν αναπόφευκτα σε διάλυση. Η ανησυχία αυτή εκφράστηκε συγκεκριμένα από τον Υπουργό Εξωτερικών Σαμαρά με μνημόνιο που κατέθεσε στο οποίο ξεκαθαρίζει τους λόγους που δικαιολογούν τα ελληνικά αισθήματα ανασφάλειας.³⁴ Στο μνημόνιο αρχικά τονίζει τη σημασία του μακεδονικού ζητήματος για την Ελλάδα ενώ στη συνέχεια αναφέρεται στον Τίτο ως πρόσωπο υπεύθυνο για τη διαμόρφωση μιας εθνικής ταυτότητας και συνείδησης του λαού αυτού του κράτους, μη ανταποκρίσιμη στην πραγματικότητα, όμως ικανή να αναζωπυρώσει τον κίνδυνο επεκτατικών βλέψεων στην περιοχή της ελληνικής Μακεδονίας που επί οθωμανικής κυριαρχίας βρισκόταν στα χέρια των κατακτητών και αργότερα με αγώνες περιήλθε πάλι στην Ελλάδα. Παράλληλα με τον Τίτο αναφέρει και τον Γκλιγκόροφ ως συνεχιστή διαμόρφωσης μιας λανθασμένης αντίληψης στους πολίτες των Σκοπίων σε μια ευρύτερη προσπάθεια επηρεασμού κοινής μακεδονικής συνείδησης.³⁵ Σε γενικές γραμμές το όλο κείμενο του μνημονίου αναφέρεται στην αλυτρωτική προπαγάνδα του κράτους αυτού και στις εδαφικές αξιώσεις που επιφυλάσσει μια τέτοια συμπεριφορά σε μια προσπάθεια της ελληνικής πλευράς να επηρεάσει τη διεθνή κοινότητα για να ταχθεί υπέρ των ελληνικών επιχειρημάτων με σκοπό την καθυστέρηση ή και εμπόδιση μιας κίνησης ανεξαρτητοποίησης. Η ελληνική κυβέρνηση έδρασε με έναν έξυπνο διπλωματικό τρόπο. Παρότι δεν ήταν σύμφωνη με τη διάλυση της ΠΓΔΜ και παρά την υποβολή μνημονίου που έκανε εμφανή μια διστακτικότητα αναγνώρισης της σκοπιανής φιλοδοξίας, υπήρχε μια διάθεση διαπραγμάτευσης και αποδοχής της νέας δημοκρατίας με την προϋπόθεση τήρησης από την ΠΓΔΜ τριών όρων. “Στην ιστορική διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου”

³⁴ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 39- 46

³⁵ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ.145-150

αποφασίστηκαν τα κριτήρια βάσει των οποίων δύναται να αναγνωριστεί η ΠΓΔΜ από την Ελλάδα. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι είχε προηγηθεί Υπουργικό Συνέδριο της ελληνικής κυβέρνησης κάποιες μέρες πριν όπου τέθηκε το ζήτημα τήρησης τριών όρων για τη φιλοδοξούσα δημοκρατία των Σκοπίων οι οποίοι λήφθηκαν υπόψη στην ακόλουθη ευρωπαϊκή διάσκεψη. Οι ελληνικοί όροι ήταν “πρώτον να αλλάξει την ονομασία Μακεδονία η οποία έχει γεωγραφική και όχι εθνική υπόσταση, δεύτερον να αναγνωρίσει ότι δεν έχει εδαφικές διεκδικήσεις σε βάρος της Ελλάδας και τρίτον να αναγνωρίσει ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα μακεδονική μειονότητα.”³⁶ Το γεγονός αυτό δείχνει ότι η έμπνευση της ελληνικής κυβέρνησης επηρέασε και ελήφθη υπόψη ενώ το αποτέλεσμα της ιστορικής διάσκεψης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με ανάλογο περιεχόμενο χωρίς την επακριβή διατύπωση των ελληνικών όρων καλούσε τα Σκόπια “να υιοθετήσουν θεσμικές και πολιτικές εγγυήσεις διασφαλίζοντας ότι δεν έχουν εδαφικές αξιώσεις προς ένα γειτονικό κράτος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ότι δεν θα διεξάγουν καμία εχθρική προπαγάνδα ενάντια σε ένα ευρωπαϊκό κράτος, συμπεριλαμβάνοντας τη χρήση ονομασίας που υπονοεί εδαφικούς ισχυρισμούς.”³⁷ Η ιδέα περί επιβολής όρων από τη μεριά της ελληνικής πολιτικής ηγεσίας δείχνει ότι την τότε χρονική περίοδο η Ελλάδα έδρασε ορθολογικά, στη βάση του εθνικού συμφέροντος αφού μέσω των όρων που έθεσε, προσπάθησε να διασφαλίσει τις δικές της επιθυμίες επηρεάζοντας και την Ευρώπη και πετυχαίνοντας να πειστεί για την αναγκαιότητα να προωθηθούν και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανάγοντας το ζήτημα όρων ιδιαίτερα σημαντικό, σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.³⁸

---

³⁶ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 141 Chapter Nine

³⁷ Tziampiris A.: “Greek Foreign Policy and The Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 141 Chapter Nine

³⁸ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 154 14 March 2012 7:21

Κάτι ακόμη που αξίζει να προστεθεί στη βάση του ορθολογικού τρόπου δράσης της ελληνικής κυβέρνησης είναι ότι επιδίωκε και κατάφερε σε σημαντικό βαθμό με τη συνεργατική της στάση ως προς την ΕΠΣ να κερδίσει την αξιοπιστία της σε διεθνές επίπεδο ως χώρα υπολογίζοντας ότι θα επωφεληθεί από την παροχή οικονομικών αποζημιώσεων μετά τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία από τα Διαρθρωτικά Ταμεία κι ελπίζοντας να ενταχθεί στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.³⁹ Αναφορικά βέβαια με τους όρους που έθεσε στο μνημόνιο θα ήταν παράλειψη όμως να μην αναφερθεί ότι ο όρος που εμπεριείχε ως προϋπόθεση για μια ανεξάρτητη ΠΓΔΜ διασφαλίζοντας ότι η χώρα αυτή δεν θα εκμεταλλευτεί τη χρήση ονομασίας για να προβεί σε εδαφικές διεκδικήσεις ήταν ασαφής στην πραγματικότητα καθώς δεν απέκλειε οριστικά τον τίτλο Μακεδονία και άφηνε περιθώρια εκμετάλλευσης από τη γείτονα χώρα. Αν θέλουμε να αξιολογήσουμε την ελληνική διπλωματία και εξωτερική πολιτική στο σημείο αυτό, θα ήταν χρήσιμο να σημειωθεί ότι ενώ η επιβολή όρων ήταν μια τακτική υπεράσπισης διασφάλισης των ελληνικών συνόρων, δεν προβλέφθηκε το ενδεχόμενο χρήσης ενός σύνθετου ονόματος που να περιλαμβάνει τον όρο Μακεδονία όπως για παράδειγμα την πιθανότητα υιοθέτησης του όρου Σλαβομακεδονία με αφορμή ότι στο κείμενο του μνημονίου οι κάτοικοι της περιοχής αυτής αναφέρονται πέντε φορές ως Σλαβομακεδόνες.⁴⁰ Το μνημόνιο γενικότερα ήταν ένα πολύ σημαντικό βήμα και μάλιστα αποδείχθηκε ότι “το περιεχόμενό του” ήταν “προφητικό”. Πολύ σωστά η ελληνική κυβέρνηση αξιολογώντας την κατάσταση αντιλήφθηκε ότι η διάσπαση του γιουγκοσλαβικού κράτους και ιδίως η διακήρυξη ανεξαρτησίας της ΠΓΔΜ θα επιφέρει μια σειρά σημαντικών αρνητικών συνεπειών όπως ότι η νέα ανεξάρτητη δημοκρατία θα έχει να αντιμετωπίσει ένα βαρύ οικονομικό φορτίο ή ότι η

---

³⁹ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 58

⁴⁰ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ..47

αντίδραση της αλβανικής μειονότητας θα ήταν άλλη μια πηγή αναταραχής για τη χώρα με τον κίνδυνο η αστάθεια που θα προκαλούσε να μετεξελίσσονταν σε πόλεμο διαταράσσοντας όλη την περιοχή των Βαλκανίων όπως φάνηκε κάποια χρόνια αργότερα. Κάτι ακόμη που συμπεραίνεται για την Ελλάδα είναι ότι διέθετε μια πολύ καλή γνώση για τις διεθνείς σχέσεις στην εν λόγω περιοχή.⁴¹

Σε συνέχεια της συνεργάσιμης πολιτικής της Ελλάδας, στοιχείο που μαρτυρά την ελληνική αυτή πολιτική συνεργασίας αποτελεί “η καταδίκη της σερβικής πλευράς ως της μοναδικής υπεύθυνης για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εξάπλωση του πολέμου στην Κροατία” στην οποία η Ελλάδα συναίνεσε μαζί με την ΕΠΣ. Η Ελλάδα συμπαραστάθηκε στην ΕΠΣ όταν στην άτυπη Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών στις 6 Οκτωβρίου του 1991 καταδίκασε το ΓΕΣ, αλλά κι όταν άσκησε σκληρή κριτική στη στρατιωτική δράση των Σέρβων.⁴² Η ελληνική κυβέρνηση λοιπόν έδωσε τη συγκατάθεσή της τάσσοντας στο πλευρό της ΕΠΣ και στις προσπάθειες διατήρησης της ενωμένης Γιουγκοσλαβίας αλλά και αργότερα όταν η ΕΠΣ άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο για τις γιουγκοσλαβικές δημοκρατίες να κηρυχτούν ανεξάρτητες με αφορμή τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Διαιτησίας, για να μην έρθει σε ρήξη με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και παρουσιαστεί ως χώρα που προκαλεί εμπόδια σε μια κρίσιμη για τα Βαλκάνια περίοδο. Ο Υπουργός Εξωτερικών Σαμαράς αν και είχε τη δυνατότητα να ασκήσει βέτο αφού δεν ήταν σύμφωνος με τις θέσεις που η ΕΠΣ υποστήριζε όταν πάρθηκε η απόφαση για αναγνώριση των δημοκρατιών της Κροατίας και Σλοβενίας με αφορμή την πίεση που άσκησε η Γερμανία, δεν προέβη ποτέ σε μια τέτοια κίνηση θεωρώντας ότι θα είναι εις βάρος της χώρας που εκπροσωπεί με το πολιτικό του αξίωμα. Θα ήταν χρήσιμο να

---

⁴¹ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 46

⁴² Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 48

επισημανθεί ότι σκεφτόμενος με τον συγκεκριμένο τρόπο υπολόγισε τη σχέση κόστους και οφέλους που διαπνέει τα κράτη που κινούνται με όρους ορθολογισμού στο διεθνές σύστημα, κρίνοντας ότι με μια τέτοια ενέργεια το κόστος θα είναι μεγαλύτερο από το όφελος. Επιπλέον στο πλαίσιο δράσης της ελληνικής κυβέρνησης με αναφορά στο πρόσωπο του Πρωθυπουργού Μητσοτάκη, όταν η Επιτροπή Διαιτησίας εξέδωσε απόφαση με την οποία δήλωσε ότι συμφωνούσε για τη διακήρυξη της ΠΓΔΜ σε ανεξάρτητη δημοκρατία θεωρώντας ότι πληρεί τα κριτήρια που της έχουν επιβληθεί, ο ίδιος επιδίωξε να επωφεληθεί άμεσα της ελληνικής ευκαιρίας που προέκυψε από την απόρριψη αναγνώρισης της Κροατίας και Σλοβενίας. Αν και η απόφαση της Επιτροπής αιφνιδίασε την Ελλάδα, ο ίδιος ο Πρωθυπουργός δεν έχασε χρόνο, μετέβη στο εξωτερικό και συνάντησέ του με ομολόγους του από Ιταλία και Γερμανία με αντάλλαγμα την υπόσχεσή του για αναγνώριση των δημοκρατιών που η Επιτροπή απέρριψε, κατάφερε να τους πείσει για τη μη αναγνώριση της ΠΓΔΜ με επιχείρημα τα προβλήματα που θα δημιουργούσε στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια αλλά και τον κίνδυνο ανατροπής της κυβέρνησής του καθώς και τον ερχομό μιας νέας κυβέρνησης με Πρωθυπουργό τον Παπανδρέου του οποίου οι θέσεις ως προς την ΕΠΣ δεν θα ήταν ιδιαίτερα συναινετικές.⁴³

Η όποια κίνηση συνεργασίας επέδειξε η Ελλάδα τα δύο πρώτα χρόνια επανεμφάνισης του Μακεδονικού δε συνεχίστηκε, αντίθετα παραμερίστηκε αφού την περίοδο 1992 - 1995 η στάση της ελληνικής κυβέρνησης στο ζήτημα της ονομασίας μετατράπηκε σε μαξιμαλιστική χωρίς περιθώρια διαπραγμάτευσης. Στοιχείο που άρχισε να σηματοδοτεί την αλλαγή αυτή ήταν η επιστολή του Σαμαρά προς τους ομολόγους του γνωστοποιώντας τη μη συμπερίληψη του όρου Μακεδονία στην ονομασία

---

⁴³ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ..56

της νεοσυσταθείσας δημοκρατίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι εκείνη τη στιγμή η θέση της Ελλάδας ήταν μεν μαξιμαλιστική αλλά διαπραγματεύσιμη. Μετά όμως τη διεξαγωγή του Δεύτερου Συμβουλίου των Πολιτικών αρχηγών στις 13 Απριλίου 1992 ύστερα από προσπάθεια του Υπουργού Εξωτερικών Σαμαρά να πείσει την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιοριστικής ερμηνείας του τρίτου όρου του μνημονίου του που άφηνε ερωτήματα έχοντας επηρεαστεί από τις παθιασμένες λαϊκές αντιδράσεις για να μη χαθεί η κοινοβουλευτική πλειοψηφία του κόμματος που ανήκε, επήλθε η νέα αυτή πολιτική γραμμή πλεύσης που ήταν απόλυτη στο φλέγον ζήτημα αποκλείοντας την σε κάθε περίπτωση πιθανότητα υποχώρησης στο όνομα. Δύο γεγονότα στάθηκαν αφορμή για τη μετατροπή της μαξιμαλιστικής και διαπραγματεύσιμης στάσης σε μαξιμαλιστική αλλά μη διαπραγματεύσιμη. Τα γεγονότα αυτά ήταν το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης στις 14 Φεβρουαρίου 1992⁴⁴ και το Δεύτερο Συμβούλιο Πολιτικών αρχηγών στις 13 Απριλίου 1992 με το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης που άσκησε ιδιαίτερη επιρροή και το Συμβούλιο όπου σχεδόν όλοι οι αρχηγοί κομμάτων με εξαίρεση το κομμουνιστικό κόμμα Ελλάδος συμφώνησαν για τη νέα πολιτική κατεύθυνση⁴⁵. Χαρακτηριστικό στοιχείο της μαξιμαλιστικής θέσης είναι η απόρριψη μιας σειράς προτάσεων που τέθηκαν στην Ελλάδα για την εξεύρεση λύσης στο μείζον ζήτημα της ονομασίας. Η πρώτη πρόταση ξεκίνησε από τον Πορτογάλο Υπουργό Εξωτερικών Πινέιρο προτείνοντας το Πακέτο Πινέιρο με τον ορισμό “Νέα Μακεδονία” στη νέα δημοκρατία του 1991. Στη συνέχεια πρόταση ακολούθησε από τον Συνταξιούχο βρετανό διπλωμάτη Ο’Neil με την ονομασία Δημοκρατία της Μακεδονίας-Σκόπια . Μετά τις προτάσεις αυτές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η

---

⁴⁴ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g.141 Chapter Nine

⁴⁵ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 142 Chapter Nine

Ευρωπαϊκή Ένωση εγκατέλειψε τις βοηθητικές προσπάθειές της και ως μηχανισμός ρύθμισης του ονόματος παρενέβησαν τα Ηνωμένα Έθνη με δικές τους προτάσεις για την εξεύρεση λύσης. Τα πρόσωπα που τις υπέβαλαν αυτή τη φορά ως διαπραγματευτές των Ηνωμένων Εθνών ήταν δύο, οι Cyrus Vance και Lord Owen προτείνοντας την ονομασία Νέα Μακεδονία αλλά στη σλαβική της μορφή διαχωρίζοντας τη νέα σλαβική Μακεδονία από την ελληνική ώστε να καταστεί ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ τους. Η συγκεκριμένη πρόταση των δύο αυτών διαπραγματευτών αξίζει να σημειωθεί ότι ήταν η πιο ευφυής σε σχέση με αυτές που είχαν προηγηθεί και μάλιστα θα μπορούσε να λεχθεί ότι αποτέλεσε “αριστούργημα διπλωματικής εξειδίκευσης”⁴⁶ αφού φαινόταν να σέβεται την ιδιαίτερη ευαισθησία των Ελλήνων σε ένα τόσο περίπλοκο θέμα. Παρόλα αυτά καμία από όλες τις προτάσεις, ούτε ακόμη κι αυτή δεν βρήκε σύμφωνη την τότε ελληνική κυβέρνηση καθώς δε συμβάδιζε με την τότε γραμμή που η ελληνική εξωτερική πολιτική ήταν αποφασισμένη να ακολουθήσει.⁴⁷ Άλλα σημαντικά στοιχεία που υποστήριζαν τη μαξιμαλιστική συμπεριφορά ήταν η υιοθέτηση αυστηρών μέτρων αποκλεισμού διέλευσης πετρελαίου από τα σύνορα της βορείου Ελλάδος στις 21 Αυγούστου 1992 όπου επιβλήθηκε εμπάργκο από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, ένα γεγονός που επηρέασε αρνητικά και σε σημαντικό βαθμό την ΠΓΔΜ. Κάτι ακόμη πιο έντονο και με πιο σοβαρές συνέπειες για τη γείτονα χώρα ήταν το εμπάργκο που επιβλήθηκε δύο χρόνια αργότερα επί κυβέρνησης του Ανδρέα Παπανδρέου το Φεβρουάριο του 1994, ένα χρόνο μετά την εκλογική νίκη του επί του Μητσοτάκη όπου και ανέλαβε την Πρωθυπουργία. Την τότε χρονική περίοδο, απαγορεύτηκε η διέλευση και μεταφορά αγαθών από και προς τη

---

⁴⁶ Tziampiris A. : “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 143 Chapter Nine

⁴⁷ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g.143 Chapter Nine

γειτονική χώρα κυρίως μέσω του λιμανιού της Θεσσαλονίκης με εξαίρεση τη διακίνηση ειδών πρώτης ανάγκης όπως τρόφιμα ή φάρμακα. Επιπρόσθετα, έκλεισε και το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στα Σκόπια.⁴⁸ Παρά τη σκληρή στάση της Ελλάδας, η ΠΓΔΜ δε συμμορφώθηκε ως προς τις απαιτήσεις της για το όνομα, ενώ η Ελλάδα έχασε την αξιοπιστία και το κύρος που είχε αρχίσει να οικοδομεί το προηγούμενο διάστημα της περιόδου 1991 έως 1992. Αποτέλεσμα στην ουσία της κατάστασης αυτής ήταν η Ελλάδα αντί να πετύχει το στόχο της για τον οποίο επέβαλε αυτή τη σκληρή πολιτική όχι μόνο να μην τα καταφέρει αλλά να έχει κι ένα ακόμη κόστος, την έλλειψη της αξιοπιστίας της ως χώρα για την οποία μόλις πρόσφατα είχε αρχίσει να προσπαθεί και να νιώθει ότι οι προσπάθειές της αυτές ευδοκιμούν. Κάτι βέβαια το οποίο κατάφερε αν και η φήμη της υπέστη όλεθρο ήταν να θέσει το ονοματολογικό ζανά σε προτεραιότητα στους κόλπους της διεθνούς κοινότητας. Βέβαια με αφορμή το εμπάργκο προκλήθηκε ένα γεγονός που έφερε την Ελλάδα υπόλογη στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέφυγε σε αυτό ζητώντας τη νομική διευθέτηση του ζητήματος. Παρόλη την πίεση που δέχτηκε η Ελλάδα με ένα ισχυρό έγγραφο που παρουσίασε ως πειστικό στοιχείο απαλλαγής της από νομικές κυρώσεις έπεισε το Δικαστήριο και το αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχασε εντελώς την ισχύ του.⁴⁹

Στα σημαντικά λάθη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής πέραν της σκληρής και μη διαπραγματεύσιμης στάσης της υπάγεται και η έμφαση σε κομματικό επίπεδο. Προκειμένου να διατηρηθεί στην εξουσία το κόμμα που είχε κερδίσει τις εκλογές, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στις απαιτήσεις των Ελλήνων πολιτών, ο αριθμός των οποίων ήταν εξαιρετικά

---

⁴⁸ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession p.g. 155 14 March 2012 7:21

⁴⁹ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute:From Confrontation to Europeanization?” p.g. 144 Chapter Nine

μεγάλος και οι οποίοι εκφράστηκαν με πολύ έντονο τρόπο, γεμάτο πάθος και πατριωτισμό στο συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης. Στη διάρκεια μάλιστα αυτής της συγκέντρωσης πέραν της ξεκάθαρης θέσης τους κατά του ονόματος, απευθύνθηκαν και στον Υπουργό Εξωτερικών κάνοντας έκκληση να πραγματοποιήσει την επιθυμία τους. Ο λαός λοιπόν αποδείχθηκε ότι αποτέλεσε τον κύριο παράγοντα διαμόρφωσης της ελληνικής πολιτικής που εκτός από την εκλογική δύναμη που κατείχε, ασκούσε συνεχείς πιέσεις στους κυβερνώντες να υιοθετήσουν αυτή την πολιτική με την κορυφαία έκφραση πίεσης όπως προαναφέρθηκε η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της μαξιμαλιστικής μη διαπραγματεύσιμης θέσης. Το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση αφέθηκε να επηρεαστεί από το πλήθος των πολιτών στη διαμόρφωση και χάραξη πολιτικής χωρίς να έχει μεριμνήσει για έναν ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό εξωτερικής πολιτικής από έμπειρους διπλωμάτες και πρόσωπα ειδικευμένα στον τομέα αυτό έδειξε ότι ήταν μια λανθασμένη επιλογή. Η απόλυτη άρνηση της Ελλάδας αποκλείοντας τον όρο Μακεδονία δεν της έδωσε τη δυνατότητα να λειτουργήσει ευέλικτα παραμελώντας παράθυρα ευκαιρίας μιας συμβιβαστικής λύσης στο θέμα του ονόματος που θα της εξασφαλίσει μια καλή φήμη και αποδοχή στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας ή ακόμη την καλύτερευση των διμερών σχέσεων Ελλάδας και ΠΓΔΜ.

Οι δύο χρονικές περίοδοι όπως διαφαίνεται μέσα από την ανάλυσή τους παρουσιάζουν τεράστια απόκλιση μεταξύ τους. Η πρώτη περίοδος 1991-1992 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η δράση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων χαρακτηρίζεται από ορθολογικό σχεδιασμό και υπευθυνότητα εκ μέρους των υψηλά υφιστάμενων προσώπων που απαρτίζουν την κυβέρνηση. Η κύρια φιλοδοξία της ελληνικής κυβέρνησης ήταν η Ελλάδα να σταματήσει να θεωρείται από τη διεθνή κοινότητα μέρος των προβλημάτων στην περιοχή

των Βαλκανίων και να δημιουργήσει μια θετική εντύπωση ενός κράτους με αξιοπιστία. Αυτό εξηγεί τη συνεργατική πολιτική που ακολούθησε ως μέλος της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας και το γεγονός πως ως προς τη δημιουργία Ειρηνευτικής Διάσκεψης της Χάγης ή της Επιτροπής Διαιτησίας δεν άσκησε βέτο.

Τη δεύτερη χρονική περίοδο εν αντιθέσει 1992-1995 η ελληνική εξωτερική πολιτική προέβη σε σπασμωδικές και βεβιασμένες κινήσεις χωρίς ορθολογικά κριτήρια κάτι που λειτούργησε ανασταλτικά και αντίστροφα στην προσπάθεια της προηγούμενης περιόδου για τη δημιουργία μιας καλής διεθνούς εικόνας ως χώρας που επιθυμεί την ισορροπία και σταθερότητα στη βαλκανική περιοχή. Στο διάστημα 1992-1995 το κύριο στοιχείο που διατάραξε την προσπάθεια οικοδόμησης μιας αξιόπιστης εικόνας της Ελλάδας ήταν η μαξιμαλιστική θέση που υιοθέτησε χωρίς περιθώρια διαπραγμάτευσης ανατρέποντας το συνεργατικό χαρακτήρα που είχε επιδείξει επί δύο συνεχόμενα έτη στο παρελθόν. Μια θέση η οποία δικαιολογεί και τα μέτρα οικονομικού αποκλεισμού που εφάρμοσε στην ΠΓΔΜ για να επιβάλλει την αποφυγή χρήσης του ονόματος Μακεδονία. Ένα ακόμη κύριο στοιχείο που αποδείχθηκε μια ακόμη αποτυχημένη κίνηση ήταν η μη ανεξάρτητη δράση της κυβέρνησης βασιζόμενη στη δική της πολιτική πορεία και κρίση. Αντίθετα, αφέθηκε να επηρεαστεί από έναν μεγάλο αριθμό πολιτών που εξέφρασαν ανοιχτά και με πάθος την απόλυτη άρνησή τους για την ονομασία που επιδίωκε να καθιερώσει η ΠΓΔΜ. Το λαϊκό κίνημα εκατομμυρίων πολιτών που της άσκησε επιρροή οδηγώντας τη στο σημείο να δράσει απερίσκεπτα ήταν η μαζική διαδήλωση στη Θεσσαλονίκη. Αξίζει όμως να αναφερθεί και ένα εσωκομματικό επεισόδιο που συνάδει κι αυτο με τη νέα μαξιμαλιστική γραμμή. Πρόκειται για το Δεύτερο Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών στις 13 Απριλίου 1992 που πραγματοποιείται υπό τον Πρόεδρο Δημοκρατίας Κωνσταντίνο

Καραμανλή σχετικά με το Μακεδονικό. Σε αυτό το Συμβούλιο αποφασίζεται η απόρριψη του προτεινόμενου Πακέτου Πινέρο και η αναγνώριση της ΠΓΔΜ μόνο εάν τηρήσει τους όρους της ΕΟΚ του 1991 και δεν περιλαμβάνεται η ονομασία Μακεδονία ή οποιοδήποτε άλλο παράγωγό της. Επίσης ο Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης απομακρύνει από το Υπουργείο Εξωτερικών τον Αντώνη Σαμαρά⁵⁰. Αντί λοιπόν να επιδείξει ευελιξία η ελληνική κυβέρνηση εγκλωβίστηκε σε μια σειρά λαθών όπως αναφέρθηκαν προηγουμένως που προκάλεσε η ίδια μέσα από τη μαξιμαλιστική της στάση και μαζί με τις εσωκομματικές διαφωνίες και τη μη επίδειξη αμεροληψίας ως προς τις παθιασμένες αντιδράσεις πολιτών για τη λήψη σωστών αποφάσεων απέτυχε να κερδίσει και να διατηρήσει μια καλή φήμη προς τα έξω. Η ελληνική εξωτερική πολιτική λοιπόν της περιόδου αυτής κρίνεται αποτυχημένη, αφού δεν κατάφερε να αλλάξει το όνομα Δημοκρατία της Μακεδονίας, ούτε να πετύχει την υπογραφή μιας διεθνούς συμφωνίας αναφορικά με το θέμα του ονόματος που θα απέκλειε τον όρο Μακεδονία. Σημαντική παράλειψή της ήταν η μη ιεράρχηση στόχων, κινήτρων και απειλών. Δόθηκε μια ολοκληρωτική προσοχή στο Μακεδονικό Ζήτημα αγνοώντας παράλληλα άλλα προβλήματα που η ελληνική εξωτερική πολιτική καλούνταν επίσης να αντιμετωπίσει μέχρι που στην πορεία η κρίση στα Ίμια το 1996 κατέδειξε ότι η Τουρκία αποτελούσε πολύ μεγαλύτερη απειλή από την ΠΓΔΜ.⁵¹

---

⁵⁰ ‘Συμβούλιο των Πολιτικών Αρχηγών: Το χρονικό του “Σκοπιανού” www.sansimera.gr

⁵¹ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 144- 145 Chapter Nine

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2.1 Η ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΑΞΙΜΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΙΟ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΗ ΣΤΑΣΗ

Καθοριστικής σημασίας για την αλλαγή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής απο μια μαξιμαλιστική κατεύθυνση προς μια ήπια πολιτική πορεία ήταν η Ενδιάμεση Συμφωνία που υπογράφηκε για την ακρίβεια στις 13 Σεπτεμβρίου του 1995. Για την παύση του οικονομικού αποκλεισμού ενέτειναν τις πιέσεις τους οι ΗΠΑ με σκοπό την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ όπου και οι δύο χώρες δεσμεύονται να τηρήσουν κάποιους όρους για την αποκλιμάκωση της έντασης. Το Σεπτέμβριο λοιπόν του 1995 υπογράφεται στη Νέα Υόρκη των ΗΠΑ η Ενδιάμεση Συμφωνία μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών των δύο άμεσα ενδιαφερόμενων χωρών, της Ελλάδας με Υπουργό Εξωτερικών τον Κάρολο Παπούλια και της ΠΓΔΜ με Υπουργό Εξωτερικών τον Τσερβεκόφσκι.⁵² Η Συμφωνία αυτή αφορά την υιοθέτηση μικρού πακέτου. Αντίθετα με την οδό υιοθέτησης του μεγάλου πακέτου που αφορά την οριστική διευθέτηση του ζητήματος, η προσέγγιση του μικρού πακέτου που επιλέγεται εμπερικλείει μια προσωρινή κατάσταση παύσης της διαφωνίας με την προϋπόθεση ότι οι διαδικασίες επίλυσης του Μακεδονικού θα ξεκινήσουν αργότερα σε ένα πιο ειρηνικό περιβάλλον και με πιο στέρεες δομές.⁵³ Η Συμφωνία αυτή

---

⁵² Ενδιάμεση Συμφωνία www.tovima.gr 04/10/2011

⁵³ Tziampiris A: Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute. From Confrontation to Europeanization?" p.g. 146
Chapter Nine

αξίζει να σημειωθεί ότι έχει ενδιάμεσο ή καλύτερα μεσολαβητικό χαρακτήρα, αφού εξασφαλίζει την καλύτερη του ήδη έντονου κλίματος των δύο πρωταγωνιστικών διαφωνούντων χωρών με όρους που ισχύουν προς το παρόν και επιφέρουν μια προσωρινή λύση. Σκοπός όμως σε ένα αρχικό επίπεδο της συμφωνίας είναι να τεθούν οι βάσεις μιας εποικοδομητικής και ισόρροπης σχέσης ώστε στο μέλλον να επανέλθει το ζήτημα στο πολιτικό προσκήνιο για να λυθεί οριστικά.

Η Συμφωνία του 1995 για την ακρίβεια προετοιμάζει το έδαφος για ένα πιο ώριμο και οριστικό αποτέλεσμα που θα επισφραγίσει μια καλή σχέση μεταξύ Αθήνας και Σκοπίων ικανή να αντέξει σε βάθος χρόνου. Χάρη στην ενδιάμεση φύση της, της αποδόθηκε ο όρος ενδιάμεση, ενώ παράλληλα μπορεί να αποκαλείται και μεταβατική λόγω του ότι χαρακτηρίζεται από ένα πρώτο προσωρινό στάδιο ως αρχικό θεμέλιο το οποίο προετοιμάζει το έδαφος για να διαδεχτεί το επόμενο και πιο αποτελεσματικό που θα δώσει μια οριστική λύση στη διευθέτηση του ονόματος. Η παράγραφος 2 του άρθρου 23 διασαφηνίζει ότι “αυτή η Μεταβατική Συμφωνία θα παραμείνει σε ισχύ μέχρι να αντικατασταθεί από μια οριστική συμφωνία με την πρόβλεψη ότι μετά από επτά χρόνια κάθε ένα από τα μέρη μπορεί να αποχωρήσει από αυτή με γραπτή δήλωση, η οποία θα πραγματοποιηθεί δώδεκα μήνες μετά την κοινοποίησή της στο άλλο μέρος.”⁵⁴ Βάσει της Συμφωνίας αυτής η ΠΓΔΜ έπρεπε απ’την πλευρά της να προβεί σε άμεση αλλαγή του συμβόλου του Ήλιου της Βεργίνας που ήδη απεικονιζόταν στη σημαία της και να σχεδιάσει νέα καθώς το αρχικό σύμβολο αντιμετώπιστηκε από τους Έλληνες ως προσπάθεια “σφετερισμού του συμβόλου της δυναστείας της αρχαίας Μακεδονίας του Φιλίππου του δεύτερου και του

---

⁵⁴ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπήρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ.101

Μεγάλου Αλεξάνδρου.”⁵⁵ Θα πρέπει επίσης να προβεί σε αλλαγή του χαρτονομίσματος χωρίς την απεικόνιση του Λευκού Πύργου της Θεσσαλονίκης, ενώ δεν θα πρέπει να διεκδικεί ελληνικό έδαφος με την ερμηνεία των επίμαχων άρθρων 6 και 7 στο Σύνταγμά της, ούτε να αναμειγνύεται στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας.

Η Ελλάδα από τη δική της μεριά δεσμεύεται να άρει το ελληνικό εμπάργκο καθώς προκάλεσε μεγάλη ζημιά στην ΠΓΔΜ σε οικονομικό επίπεδο. Επίσης δεσμεύεται να μην αντιταχθεί στην εισχώρηση της ΠΓΔΜ σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς ενώ και για τις δύο πλευρές συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ τους.⁵⁶

Η Ενδιάμεση Συμφωνία λοιπόν απέφερε κέρδη στην ΠΓΔΜ η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως η χώρα που ωφελήθηκε περισσότερο μέσα από τη Συμφωνία αυτή καθώς πέτυχε την αναγνώριση από την Ελλάδα αλλά και την παύση του οικονομικού αποκλεισμού βάσει του άρθρου 8 που είχε επιφέρει ισχυρό οικονομικό πλήγμα στην χώρα αυτή. Διασφάλισε επιπλέον ότι η Αθήνα δεν θα επιχειρούσε να εμποδίσει με διάφορες προσπάθειες τη συμμετοχή της νέας δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς και θεσμούς βάσει άρθρου 11.⁵⁷ Το Δεκέμβριο λοιπόν του 1995 μετά την Υπογραφή αυτής της Συμφωνίας μέχρι και το 2000 παρατηρήθηκε βελτίωση στις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών κάτι το οποίο ήταν θετικό σημάδι για την επίτευξη καλών διπλωματικών σχέσεων της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Για την ακρίβεια την περίοδο 1995 έως 2000 η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ οδήγησε στο να καταστεί η Ελλάδα “ο

---

⁵⁵ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 146 Chapter Nine

⁵⁶ “Ενδιάμεση Συμφωνία” www.tovima.gr 04/10/2011

⁵⁷ Tziampiris A: Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute. From Confrontation to Europeanization?” p.g. 146 Chapter Nine

δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της χώρας αυτής καθώς και ο πιο σημαντικός επενδυτής της.” Με αφορμή αυτή την επαναπροσέγγιση και αναβάθμιση των σχέσεων το 2001 υπήρξε μια έντονη προσπάθεια από την πλευρά και των δύο χωρών να βρεθεί μια ονομασία που θα βρίσκει σύμφωνα και τα δύο κράτη. Πρόκειται για το προτεινόμενο όνομα “Άνω Μακεδονία”. Η προσπάθεια αυτή καταδεικνύει την αμοιβαία προθυμία για την εξεύρεση λύσης αλλά και τη μοναδική ίσως στιγμή που οι δύο χώρες έφτασαν τόσο κοντά σε μια τέτοια διευθέτηση. Όμως η εθνική κρίση που ακολούθησε το καλοκαίρι του ίδιου έτους μέσα στο ίδιο το κράτος της ΠΓΔΜ από τους Αλβανούς που αποτελούν μεινότητα απαιτώντας ίσα δικαιώματα δεν ευνόησε την καθιέρωση αυτής της ονομασίας. Η προσπάθεια λοιπόν περί επίλυσης του ζητήματος της ονομασίας παρέμεινε ανολοκλήρωτη. Παρόλα αυτά η Ελλάδα συνέβαλε θετικά στο να βοηθήσει τη γείτονα χώρα να αντιμετωπίσει την κρίση. Παράλληλα με την αυξημένη υποστήριξη της Ελλάδας προς τη γειτονική χώρα είναι αναγκαίο να αναφερθεί και ένα ακόμη δείγμα βοήθειας και προσπάθειας λήξης γεγονότων βαλκανικής αστάθειας και απειλής, όταν η Ελλάδα συμπαραστάθηκε και στην κρίση του Κοσσόβου δύο χρόνια νωρίτερα, το 1999. Παρά την αρνητική εντύπωση που προκάλεσε στους Έλληνες πολίτες η παρέμβαση του ΝΑΤΟ και το γεγονός ότι κάποιοι το θεώρησαν υπεύθυνο για όλα όσα συνέβησαν στην εν λόγω περιοχή, με ρεαλιστικά κριτήρια η ελληνική πολιτική ηγεσία έκανε αισθητή την παρουσία της εκφράζοντας την ανάγκη βοήθειας, ανασυγκρότησης και ανασχηματισμού του Κοσσόβου. Έκανε παράλληλα λόγο για την Υπογραφή Συμφώνου Σταθερότητας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Σε καμία περίπτωση δεν προέβη σε βέτο στο ΝΑΤΟ “για να αποφύγει την οργή των ΗΠΑ και άλλων ισχυρών κρατών” ούτε προσπάθησε “να κατορθώσει αλλαγές συνόρων.” Ήταν πολύ σημαντικό για την Ελλάδα να μη θεωρηθεί μέρος προβλημάτων στη διεθνή κοινότητα αλλά μια χώρα

που επιθυμεί τη λύση τους. Παράλληλα προτίμησε να μείνει μακριά από εσωκομματικές διαφωνίες.⁵⁸ Και στις δύο κρίσεις που η βοηθητική παρουσία της Ελλάδας ήταν εμφανής καταδείχθηκε ότι είχε πλέον συνειδητοποιήσει τη σπουδαιότητα σταθερότητας των Βαλκανίων η οποία μόνο πάνω σε ρεαλιστικά θεμέλια θα επιτευχθεί. Η ΠΓΔΜ επίσης θεωρήθηκε από την Ελλάδα ως το ιδανικότερο κράτος “ανάχωμα.” Ένα κράτος όπου αν παύσουν μέσα σε αυτό τα περιστατικά συγκρούσεων θα διασφαλιστεί και η ίδια η Ελλάδα από τέτοια επικίνδυνα και ανεξέλεγκτα γεγονότα αφού αποτελεί πολύ κοντινό της γείτονα.⁵⁹

Η υποστηρικτική στάση που επέδειξε η Ελλάδα στην ΠΓΔΜ στις κρίσιμες διαδοχικές συγκρούσεις που προαναφέρθηκαν, είχε ως αποτέλεσμα την υπογραφή στις 9 Απριλίου 2001 της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Συνδέσμου. Η Συμφωνία αυτή σηματοδοτεί την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της χώρας αυτής με την Ε.Ε ενώ η σημασία της είναι πολύ μεγάλη καθώς η ΠΓΔΜ είναι “η πρώτη χώρα των Βαλκανίων που υπέγραψε μια τέτοια Συμφωνία”.⁶⁰ Αξίζει επιπρόσθετα να σημειωθεί ότι το ίδιο έτος στις 13 Αυγούστου 2001 μια ακόμη κίνηση στην οποία προέβη η Ελλάδα και η οποία δείχνει τις καλές προθέσεις της και την αλλαγή πολιτικής της συμπεριφοράς απέναντι στα Σκόπια ήταν η Υπογραφή της Συμφωνίας της Οχρίδας ή αλλιώς Συμφωνία Πλαίσιο. Η Συμφωνία αυτή τυγχάνει να υπογράφηκε ακριβώς δέκα χρόνια μετά την ανεξαρτητοποίηση της χώρας και αφορμή προώθησης και παγίωσης της ήταν η ένοπλη σύγκρουση αλβανικών ενόπλων δυνάμεων. Σκοπός της είναι η επίτευξη πολιτικής ισότητας και ίσων δικαιωμάτων των Αλβανών και Σλαβομακεδόνων στο εσωτερικό της νέας ανεξάρτητης δημοκρατίας. Παράλληλα η παύση των διακρίσεων μέσω της τροποποίησης του

---

⁵⁸ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 146-149 Chapter Nine

⁵⁹ Αριστοτέλης Κ. Τζιαμπίρης: “Διεθνείς Σχέσεις & Μακεδονικό Ζήτημα” σελ. 103

⁶⁰ Αλέξανδρος Π. Μαλλιάς: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ.110

Συντάγματος όπου η βασική πηγή του προβλήματος στο Σύνταγμα της χώρας ήταν η θεμελίωσή του στις εθνότητες κι όχι στους πολίτες, καθώς και η χρήση της αλβανικής γλώσσας ως ένας ακόμη σκοπός του Συμφώνου. Η Ελλάδα συνέβαλε ουσιαστικά στην εν λόγω Συμφωνία και ήταν η πρώτη που έλαβε δράση με σχέδιο διπλωματών για τη διακοπή των πολεμικών συγκρούσεων. Με τη Συμφωνία της Οχρίδος το αλβανικό ζήτημα δε λύθηκε αλλά παρατηρήθηκαν σημάδια βελτίωσης, ενώ αποτελεί την καλύτερη δυνατή συμφωνία υπό τις επικρατούσες συνθήκες της εποχής.⁶¹

Η επαναπροσέγγιση και καλύτερευση των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ ωθεί την ΠΓΔΜ σε μια ευρωπαϊκή πορεία με τελικό στόχο την ενσωμάτωσή της. Ο ρόλος λοιπόν της Ελλάδας είναι ενισχυτικός για την επίτευξη αυτού του στόχου. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι το 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρείας της Ε.Ε ύστερα από παρότρυνση της Ελλάδας έκανε λόγο για την ανάγκη ένταξης των Σκοπίων στους κόλπους της Ε.Ε. Το 2004 τα Σκόπια “κατέθεσαν επίσημη αίτηση για την ευρωπαϊκή τους ένταξη”⁶² και “συγχρόνως εντατικοποιήθηκαν οι προσπάθειες” περί της νατοϊκής προσχώρησης των Σκοπίων.⁶³

2.2 Η ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

---

⁶¹ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 125- 127

⁶² Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and The Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 151 Chapter Nine

⁶³ Αριστοτέλης Τζιαμπίρης: “Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα” www.imma.edu.gr

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΙΟ ΕΥΕΛΙΚΤΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΗ ΣΤΑΣΗ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Σε πρώτο επίπεδο όπως προαναφέρθηκε, αφορμή για μια διαφορετική αντιμετώπιση της Ελλάδας προς τα Σκόπια ήταν η Υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας όπου και συνέβαλε στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Ιδίως από την κρίση του Κοσσόβου και μετά με την κρίση της ΠΓΔΜ, η ελληνική εξωτερική πολιτική άρχισε πάλι να επιδεικνύει την πρόθεση μιας χώρας που επιδιώκει να κερδίσει το χαμένο της γόητρο και να προχωρήσει πάνω στις σταθερές γραμμές του ρεαλισμού. Η μεταστροφή αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι έχοντας ήδη αποτύχει η Ελλάδα με την πολιτική που ακολούθησε την περασμένη περίοδο, διδάχτηκε από τα παρελθοντικά λάθη της⁶⁴ και θέλει να ανατρέψει το προϋπάρχον αρνητικό κλίμα που σχηματίστηκε σε διεθνές επίπεδο εις βάρος της. Ο μόνος τρόπος χάραξης μιας επιτυχημένης πολιτικής είναι μια πολιτική που βασίζεται στη ρεαλιστική θεωρία και συγκεκριμένα ο πολιτικός ρεαλισμός που “αποτελεί αναμφίβολα την κυρίαρχη προσέγγιση των διεθνών σχέσεων”, ενώ εκείνος που εισήγαγε τον πολιτικό ρεαλισμό είναι ο Θουκυδίδης με το έργο του Πελοποννησιακού Πολέμου γι’ αυτό και θεωρείται αδιαμφισβήτητα “πατέρας του πολιτικού ρεαλισμού.”⁶⁵

Η θεαματική αυτή μεταστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής θα μπορούσε να συσχετιστεί με μια βασική θέση που αναδύεται μέσα από το θουκυδίδειο έργο για να γίνει κατανοητή μέσα στο πλαίσιο του διεθνούς συστήματος και με όρους διεθνών σχέσεων. Πρόκειται για τη θέση βάσει της οποίας “όταν οι πολίτες έχουν να διαλέξουν μεταξύ συμφέροντος και

⁶⁴ Tziampiris A: “A Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” P.g 139 Chapter Nine

⁶⁵ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ.25

νόμου ή ηθικής επιλέγουν το συμφέρον.” Η αλλαγή λοιπόν πολιτικής συμπεριφοράς της Ελλάδας θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια εξήγηση που βασίζεται στην αμφιταλάντευση μεταξύ των εννοιών συμφέροντος και νόμου ή ηθικής με την έννοια του συμφέροντος να υπερισχύει. Με αφορμή αυτό το συσχετισμό είναι αναπόφευκτη η αναφορά τεσσάρων περιπτώσεων στη διάρκεια του Πελλοποννησιακού Πολέμου από το σύγγραμμα του Θουκυδίδη όπου δείχνουν έμπρακτα ποια είναι η επιλογή που αποβαίνει σε ένα ορθολογικό αποτέλεσμα με εξαιρετικά δημοφιλή την τελευταία περίπτωση με τους Μηλίους. Θα μπορούσε λοιπόν να ειπωθεί για την ελληνική κυβέρνηση ότι το διάστημα πριν το 1995, προτού δηλαδή πραγματοποιηθεί η Υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας θεώρησαν δίκαιο να αντιμετωπίσουν το ονοματολογικό με τέτοια σκληρότητα απέναντι στους Σκοπιανούς όπως κατέδειξε η μαξιμαλιστική στάση της καθώς τα Σκόπια με την πολιτική τους έχουν πολλές φορές προκαλέσει την Ελλάδα με την εχθρική προπαγάνδα και τον αλυτρωτικό πολιτικό τους χαρακτήρα ενάντια σε αυτή πέραν βέβαια της ανησυχίας της Ελλάδας για τον ανασχηματισμό συνόρων τους στη βάση εδαφικών επεκτατισμών. Στο πλαίσιο αυτής της εξήγησης, αναπτύσσεται η αίσθηση ότι θίγονται ηθικά με αυτή τη συμπεριφορά. Ένωσαν ειδικότερα την ηθική ανάγκη να τιμωρήσουν με αυτό τον απόλυτο και σκληρό τρόπο τα Σκόπια και να κατορθώσουν την ηθική δικαίωση του να μη διεκδικεί άλλο κράτος το ίδιο όνομα με την ελληνική Μακεδονία. Πρόκειται ταυτόχρονα και για την ανάγκη μιας ηθικής δικαίωσης και ικανοποίησης προς τους Έλληνες πολίτες οι οποίοι άσκησαν με τον τρόπο τους εντονότατη επιρροή στους κυβερνώντες και μέσω μιας τέτοιας πολιτικής επιλογής θα μπορούσαν να τους ικανοποιήσουν.

Σε συνέχεια του παραλληλισμού των εννοιών δικαίου και νόμου ή ηθικής με την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας, όταν εγκατέλειψε τα

μαξιμαλιστικά κριτήρια, αξίζει να αναφερθούν και αντιπαρατεθούν ονομαστικά οι τέσσερις περιπτώσεις που αναφέρει ο ρεαλιστής Θουκυδίδης και στις οποίες διαφαίνεται η αξία μιας λύσης βασισμένης στο συμφέρον όπως υπαγορεύουν οι διεθνείς σχέσεις. Οι περιπτώσεις αυτές είναι το ζήτημα συμμαχίας της Αθήνας με την Κέρκυρα όπου οι Κερκυραίοι ζήτησαν από τους Αθηναίους να τους αποδεχτούν ως συμμάχους και να τους ενσωματώσουν στην αθηναϊκή παράταξη με επιχείρημα βασισμένο στο κοινό συμφέρον και των δύο αφού δε διέθεταν νομικά ή ηθικά επιχειρήματα καταφέροντας να πείσουν την Αθήνα, η δίκη των Πλαταιέων στην οποία οι Πλαταιείς επικαλούμενοι ηθικά κριτήρια για τη μη κοινή σύμπλευση με τους Σπαρτιάτες τιμωρήθηκαν μέχρι θανάτου από αυτούς αφού θεώρησαν ότι είναι προς το συμφέρον τους. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το ζήτημα της τιμωρίας των Μυτιληναίων όπου στο δίλημμα επιβολής ή όχι ποινής στους Μυτιληναίους στην αθηναϊκή συνέλευση που αποστάτησαν, παίρνουν θέση δύο πρόσωπα με δύο τελείως διαφορετικές απόψεις. Μεταξύ αυτών των δύο προσώπων που εξέφρασαν τη γνώμη τους, του Κλέονος συγκεκριμένα που τάχθηκε υπέρ του νόμου και του Διόδοτου που ήταν υπέρ του συμφέροντος επιλέχθηκε για ακόμη μια φορά το συμφέρον αφού ήταν λιγότερο το κόστος για τους Αθηναίους. Τέλος και στον περίφημο διάλογο Αθηναίων και Μηλίων υπερίσχυσε το συμφέρον όταν οι Αθηναίοι τους έθεσαν την επιλογή μεταξύ υποτέλειας και θανάτου κι αφού οι Μηλίοι δε συμβιβάστηκαν ισχυριζόμενοι ηθικά κριτήρια υπέστησαν το κόστος του θανάτου.⁶⁶

Δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στην τελευταία περίπτωση των Μηλίων όπου αποτελεί και τη δημοφιλέστερη καθώς πρόκειται για μια περίπτωση παραδειγματισμού των κρατών που υποπίπτουν σε λάθη πολιτικών χειρισμών αγνοώντας τις τάσεις του διεθνούς συστήματος με αποτέλεσμα

---

⁶⁶ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 35- 46

να τιμωρούνται με το χειρότερο τρόπο, μπορεί να λεχθεί ότι η Ελλάδα τιμωρήθηκε όπως οι Μήλιοι ή καλύτερα παραδειγματίστηκε. Η διαφορά όμως έγκειται στο ότι η τιμωρία της δεν έφτασε μέχρι του εσχάτου σημείου θανατικής ποινής όπως συνέβη στους Μήλιους αλλά υπέστη αρνητικά αποτελέσματα στην εξωτερική της πολιτική όπως το ότι η ΠΓΔΜ δεν ήταν συνεργάσιμη με την Ελλάδα ως προς το όνομα παρά το γεγονός ότι έφτασε στο απόγειο της πιο ακραίας πολιτικής συμπεριφοράς με άρνηση ονομασίας και με διαδοχικά σωφρονιστικά μέτρα. Επιπλέον πλήρωσε το τίμημα αξιοπιστίας της και έχασε το διεθνές κύρος της. Μετά από αυτές τις συνέπειες η Ελλάδα είχε την ευκαιρία να συμμορφωθεί κι αυτό φαίνεται στην πορεία με την αλλαγή πολιτικής της πλεύσης. Λειτουργήσε όπως αποδεικνύεται ως αποτρεπτικό παράδειγμα η επιμονή των Μηλίων να αντιταχθούν στους ρεαλιστές Αθηναίους.

Η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας ήταν ένα πρώτο βήμα προσέγγισης Ελλάδας και Σκοπίων όπου μετά από μια σειρά ετών έχοντας εξομαλύνει και κατά πολύ βελτιώσει τις σχέσεις τους σε σημείο αμοιβαίων οικονομικών κερδών, ξεκινά σταδιακά η εγκατάλειψη του ελληνικού μαξιμαλισμού. Για το πρώτο βήμα επαναπροσέγγισης ευθύνεται η δεσπόζουσα δύναμη των ΗΠΑ που ως δύναμη τόσο μεγάλης εμβέλειας τείνει να επεμβαίνει σε λιγότερο ισχυρά κράτη. Αυτό όμως δε σημαίνει απαραίτητα ότι “επηρεάζει καθοριστικά την αυτοτέλεια και την εθνική κυριαρχία των ευρωπαϊκών κρατών ή τουλάχιστον εάν την επηρεάζει, δεν τα αναγκάζει να επιλέξουν μεταξύ θανάτου και υποτέλειας.” Αντίθετα είναι σε θέση τα ίδια τα κράτη να έχουν εθνικές επιλογές και να θέτουν τις προτεραιότητές τους για την εξασφάλιση των κρατικών τους συμφερόντων⁶⁷, κάτι το οποίο διαφαίνεται στη συνέχεια όταν η Ελλάδα με αφορμή την αναγνώριση των Σκοπίων από την

---

⁶⁷ Παναγιώτης Ήφαιστος: “Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας Γερμανίας Μεγάλης Βρετανίας” σελ. 300

αμερικανική κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών και την αλυτρωτική προπαγάνδα από μέρους της σκοπιανής κυβέρνησης συνοδευόμενη από προκλητικές πράξεις, εξαπέλυσε λεκτικά το τέχνασμα του βέτο επί της ευρωπαϊκής και νατοϊκής ένταξης των Σκοπιανών δηλώνοντας στη διεθνή κοινότητα την εναντίωσή της απέναντι στις ΗΠΑ, στηριζόμενη σε συμμάχους. Δεν είναι πάντα λοιπόν τα κράτη στη διεθνή πολιτική αναγκασμένα “να επιλέξουν μεταξύ υποτέλειας και θανάτου.”⁶⁸

Μέσα από μια προσεκτική εξέταση της συμπεριφοράς των Μηλίων διεξάγονται σπουδαία συμπεράσματα για τις διεθνείς σχέσεις. Πρόκειται για μια περίπτωση που μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς αποφυγήν για τα κράτη του διεθνούς συστήματος ώστε να προνοούν και να προφυλάσσονται από κρίσιμα για την επιβίωσή τους λάθη. Η διακρατική τάξη διαφέρει εντελώς από την ενδοκρατική. Σε ενδοκρατικό επίπεδο επικρατεί ομοιογένεια, ευνομία, σταθερότητα. Αντίθετα η διακρατική τάξη πραγμάτων διέπεται από ετερογένεια, άνιση ανάπτυξη που επιφέρει αστάθεια κι όλα αυτά λόγω της αναρχίας σε διεθνές επίπεδο. Γι’ αυτό η μη γνώση του διεθνούς χώρου ή η αμέλειά του επιφέρει επιπτώσεις επώδυνες όπως οι Μήλιοι αφού δεν υπολόγισαν σωστά το διεθνές περιβάλλον, δε λειτούργησαν ρεαλιστικά αλλά παρέμειναν προσκολλημένοι στις δικές τους ηθικές εμμονές βρίσκοντας μοιραία κατάληξη.⁶⁹

---

⁶⁸ Παναγιώτης Ήφαιστος: “Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας Γερμανίας Μεγάλης Βρετανίας” σελ. 300

⁶⁹ Παναγιώτης Ήφαιστος: “Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας Γερμανίας Μεγάλης Βρετανίας” σελ. 301- 303

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

3.1 Η ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΓΔΜ ΩΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΚΚΛΕΧΘΕΙΣΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΤΑΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΣΚΟΠΙΩΝ

Μετά την επανεκλογή του George Bush, στις 3 Νοεμβρίου του 2004 η πολιτική ηγεσία στην Αθήνα πληροφορήθηκε ότι η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών αναγνώρισε την ΠΓΔΜ με το όνομα Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η κυβέρνηση Bush στήριξε τη στάση της αυτή στον ισχυρισμό ότι το κράτος της ΠΓΔΜ ήταν πιο υποστηρικτικό και σύμφωνο με τις πολιτικές που ακολούθησαν οι ΗΠΑ σε Ιράκ και Αφγανιστάν, αντίθετα με το ελληνικό κράτος, ενώ θεμελίωσε την απόφαση περί αναγνώρισης στα ποικίλλα εσωτερικά προβλήματα που ταλανίζουν την ΠΓΔΜ και που χωρίς την εξεύρεση λύσης στο ζήτημα της ονομασίας δεν θα επέλθει αντιμετώπισή τους. Η αναγνώριση αυτή από τη μεριά των ΗΠΑ βρήκε απροετοίμαστη αλλά και έκπληκτη την ελληνική πολιτική ηγεσία καθώς και γενικότερα τους πολίτες της Αθήνας.⁷⁰ Με αφορμή την

---

⁷⁰ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 157 14 March 2012 7:21

αίτηση που είχε υποβάλει η κυβέρνηση των Σκοπίων στις 22 Μαρτίου 2004 για να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και τις προσπάθειες που η ίδια κατέβαλε για να κατοχυρώσει και την ένταξή της στο ΝΑΤΟ λίγα χρόνια αργότερα, η Ελλάδα ανησυχώντας για τον αντίκτυπο που θα είχε το γεγονός αυτό ζήτησε να επισπεύσουν οι συνομιλίες στη Νέα Υόρκη για να προλάβει τη διευθέτηση της ονομασίας προτού δρομολογηθούν οι επιθυμητές διαδικασίες για τις οποίες η ΠΓΔΜ είχε κάνει αίτηση.⁷¹ Η διπλωματική αυτή κίνηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής αποσκοπούσε στην εκπλήρωση των δικών της φιλοδοξιών προτού διευθετηθούν τα αιτήματα της γείτονος χώρας με την οποία υπήρχε η αντιδικία. Όμως αν και η κίνηση αυτή εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης χαρακτηρίζεται ως ένας έξυπνος διπλωματικός χειρισμός, η για δεύτερη φορά αμερικανική κυβέρνηση με πρόεδρο τον George Bush την αιφνιδίασε αναγνωρίζοντας τη νεόκοπη δημοκρατία.⁷² Το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για τα Σκόπια ήταν και παραμένει έντονο και δεν είναι καθόλου τυχαία η απόφασή τους να στηρίζουν τα Σκόπια στο θέμα της ονομασίας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες στην περιοχή του Κοσσόβου και συγκεκριμένα στη νοτιοανατολική του πλευρά, στην πόλη Ουρόσεβιτς, στα σύνορα με την ΠΓΔΜ έχουν κατασκευάσει τη μεγαλύτερη στρατιωτική αμερικανική βάση με έκταση 10.000 στρεμμάτων. Αυτό το μεγάλης εμβέλειας έργο πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1999 μετά το τέλος των αεροπορικών βομβαρδισμών στη Γιουγκοσλαβία όπου σε διάστημα λίγων μόλις μηνών κατασκεύασαν τη στρατιωτική βάση Camp Bondsteel αλλά και μια ακόμη μικρότερη που όμως η σημασία της δεν είναι καθόλου αμελητέα λεγόμενη ως Camp Monteith. Η εταιρεία που επιμελήθηκε την κατασκευή του έργου αυτού είναι θυγατρική της εταιρείας Halliburton, μια εταιρεία αμερικανικής προέλευσης. Η συγκεκριμένη εταιρεία δραστηριοποιείται

---

⁷¹ Αριστοτέλης Τζιαμπίρης: “Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα” www.imma.edu.gr

⁷² Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 157 14 March 2012 7:21

στα Βαλκάνια μέσω θυγατρικών και πέραν της ενασχόλησής της με αμερικανικά στρατεύματα έχει αναλάβει διάφορα άλλα έργα από τα οποία πολύ σημαντικό είναι αυτό που αφορά την κατασκευή του ενεργειακού αγωγού AMBO. Οι ΗΠΑ λοιπόν πέραν της γνωστής αμερικανικής στρατιωτικής βάσης που τους βοηθά να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στα Βαλκάνια, με την κατασκευή του αγωγού AMBO που σχεδιαζόταν να είχε ήδη δρομολογηθεί το έτος 2011 και καθυστέρησε, φιλοδοξούν να είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τη λειτουργία και ρύθμιση του εν λόγω αγωγού. Φυσικά όπως και η επιλογή τοποθεσίας για την κατασκευή αμερικανικής στρατιωτικής βάσης Camp Bondsteel εξυπηρετεί συγκεκριμένο στόχο και επιλέχθηκε βάσει στρατηγικού σχεδίου, παρομοίως και η τοποθέτηση του ενεργειακού αγωγού είναι προσεκτικά μελετημένη για την προώθηση των αμερικανικών συμφερόντων. Στόχος δημιουργίας του είναι η μεταφορά πετρελαίων της Κασπίας από το λιμάνι Μπουργκάς της Βουλγαρίας μέσω της ΠΓΔΜ στο αλβανικό λιμάνι Βλόρα κι από κει μέσω μεγάλων δεξαμενόπλοιων να τροφοδοτείται ενεργειακά Ευρώπη και Αμερική με τους Αμερικανούς ως κύριους ρυθμιστές του αγωγού όπου θα πραγματοποιούν στατιωτικούς και οικονομικούς ελέγχους. Γι'αυτό η ονομασία ABMO προήλθε από τα αρχικά των περιοχών διαμέσου των οποίων θα περνά ο αγωγός. Πρόκειται για την Αλβανία, Μακεδονία και Βουλγαρία με προϊόν μεταφοράς το πετρέλαιο το οποίο αν και ρωσικό με το αμερικανικό σχέδιο διέλευσης του αγωγού από βαλκανικά εδάφη θα έχουν Αμερικάνοι κι όχι Ρώσοι ή άλλοι λαοί τον αποκλειστικό έλεγχο. Στη βάση αυτών των γεγονότων, παρακολουθούσαν με περίσσειο ενδιαφέρον οι Ηνωμένες Πολιτείες τα Βαλκάνια και μαζί με την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου επιζητούσαν και την ένταξη των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ. Μάλιστα είχαν εντείνει τις πιέσεις τους για ταχύτατη ένταξή τους, καθώς όπως όλα έδειχναν στην παρούσα κατάσταση πραγμάτων η κυβέρνηση Bush δεν θα άντεχε για πολύ ακόμη στην

εξουσία και μέσα στο λίγο διάστημα διακυβέρνησης που της είχε απομείνει, ήθελε να προλάβει να πετύχει ένα τέτοιο εγχείρημα.⁷³ Παράλληλα με το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για τα Σκόπια και την ένταξή τους στη νατοϊκή συμμαχία αξίζει να αναφερθεί συμπληρωματικά και η έκθεση του International Crisis Group για το ζήτημα των Σκοπίων. Στην έκθεση αυτή αποκαλύπτονται τα σχέδια των Αμερικανών με σκοπό την εξυπηρέτηση συμφερόντων τους που ενσωματώνονται με εκλεπτυσμένο τρόπο υπό τον όρο προτάσεις του Νίμιτς. Κύρια θέση στη λίστα των ονομάτων έχει το όνομα Άνω Μακεδονία ενώ γίνεται αναφορά στη μακεδονική διάλεκτο και μακεδονική μειονότητα. Αρχικά στην έκθεση αυτή παρουσιάζεται μια ιστορική αφήγηση από τη Συμφωνία της Οχρίδας μέχρι και την Ενδιάμεση Συμφωνία, καταλήγοντας σε πρόταση για σύνθετη ονομασία. “Η έκθεση προβλέπει ξεκάθαρα την είσοδο των Σκοπίων στο NATO και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς”. Το στοιχείο όμως εκείνο που είναι δύσκολο να προβλεφθεί είναι η αντίδραση της κυβέρνησης του Καραμανλή επιδεικνύοντας μια στάση διαφορετική από την προηγούμενη κυβέρνηση. Σε μια νέα έκθεση πάλι του International Crisis Group στο εν λόγω ζήτημα, φαίνεται να ασκούνται στην Ελλάδα νέες πιέσεις για την είσοδο των Σκοπίων υποβάλλοντάς την να δεχτεί στα εκπαιδευτικά εγχειρίδια την αποφυγή συμπερίληψης θεμάτων που αναφέρονται στα Σκόπια ώστε να χαλαρώσει το προϋπάρχον τεταμένο κλίμα των δύο χωρών. Συνολικά στο κείμενο της έκθεσης παρουσιάζεται το ιστορικό πλαίσιο του Σκοπιανού Ζητήματος ενώ δεν απουσιάζουν και αιχμές για το βέτο της Ελλάδας υπονοώντας ότι εγκυμονεί κινδύνους για τη σταθερότητα της περιοχής. Διαφαίνεται ότι η Ελλάδα υποχρεούται να προβεί σε παραχωρήσεις ως ένδειξη συγκαταβατικότητας και καλής

---

⁷³ Γιατί “καίγονται” οι ΗΠΑ για τα Σκόπια; Η αλήθεια! www.politics-gr.blogspot.com
11 Απριλίου 2008

θέλησης και να αποδεχτεί το όνομα που περικλείεται στις προτάσεις του Νίμιτς και σε διμερές και σε διεθνές επίπεδο. Σε συνέχεια της έκθεσης και αυτών που εσωκλείει, τα Σκόπια θα αποκαλούνται ως ΠΓΔΜ μέχρι την επίτευξη μιας ακόμη συμφωνίας την οποία οι Αμερικανοί επιζητούν μεταξύ Σκοπίων και Αθήνας. Πρόκειται για μια τελική Συμφωνία ως επακόλουθο και επισφράγιση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995. Όμως μέχρι να επέλθει αυτή η Συμφωνία γίνεται λόγος για εγκατάλειψη εκ μέρους της Αθήνας των πολιτικών που παρεμποδίζουν την είσοδο των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και τη χρήση διπλωματικών τεχνασμάτων όπως το βέτο. Επιπρόσθετα για μια ακόμη φορά προτείνεται στην Αθήνα να δεχτούν την επιθυμία των Σκοπίων να κρατήσουν το ιδίωμα της Μακεδονικής γλώσσας και την συμπερίληψη του όρου Μακεδονία για τη γειτονική χώρα. Πρόθυμη ζητείται να είναι η Αθήνα και θετικά διατεθειμένη απέναντι στους Σκοπιανούς που υποστηρίζουν ότι έχοντας στο όνομά τους τον όρο Μακεδονία δεν έχουν επεκτατικές και αλυτρωτικές βλέψεις εδαφικών διεκδικήσεων που απειλούν την Ελλάδα. Κλείνοντας η έκθεση, είναι εμφανής η πίεση προς την Ελλάδα να άρει το βέτο στην ένταξη των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ και να δείξει θετική στάση. Μέσα από την έκθεση του ICG διαφαίνεται ότι για την Αμερική προτεραιότητα δεν είναι τόσο η άμεση επίλυση του ζητήματος αλλά η αποδοχή από την Αθήνα των Σκοπίων για την άμεση ένταξή τους στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε.⁷⁴

Στο σημείο αυτό κρίνεται σημαντική η αναφορά στα χαρακτηριστικά στοιχεία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής με σκοπό την καλύτερη κατανόηση της επεμβατικής δραστηριότητάς τους σε ζητήματα που άπτονται του εθνικού τους συμφέροντος. Τα στοιχεία αυτά είναι ο ιδεαλισμός καθώς και το εθνικό συμφέρον. Πρόκειται για έναν περίεργο

---

⁷⁴ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ: ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ INTERNATIONAL CRISIS GROUP ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΟΠΙΑΝΟ www.liondani.blogspot.com 27 Μαρτίου 2008

συνδυασμό που μετανομάστηκε σε “Πεπρωμένο του Έθνους” και που εξηγείται αρκετά καλά με την ερμηνεία που δίνει ο Mearscheimer.⁷⁵ Σύμφωνα με το σύγγραμμα του John Mearscheimer με τίτλο η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, οι Αμερικανοί τείνουν να συμπεριφέρονται αλλιώς στο δημόσιο λόγο τους και τελείως διαφορετικά να πράττουν. Ο τρόπος που παρουσιάζονται προς τα έξω εξυμνεί το φιλελευθερισμό, όμως οι δράσεις τους αποδεικνύουν πως σκέφτονται και λειτουργούν με όρους εθνικού συμφέροντος, δηλαδή ρεαλισμού. Η επιλογή αυτής της πολιτικής βασίζεται στο ότι οι ρητορείες περί φιλελευθερισμού είναι πιο εύκολο να γίνουν αποδεκτές από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Οι Αμερικάνοι λοιπόν τείνουν υπό το μανδύα της φιλελεύθερης προσέγγισης να επικαλύπτουν την ορθολογική τους συμπεριφορά και να δικαιολογούν πολλές φορές τις πιο σκληρές ενέργειες.⁷⁶ Είχαν τον ιδεαλισμό ως εναρκτήρια βάση αποτελώντας μέσο επιβολής και εκπλήρωσης των αμερικανικών εθνικών στόχων και εξελίχθηκε σε έναν ακραίο παρεμβατισμό με την τάση να εκλογικεύεται από τις ιδεαλιστικές αρχές.⁷⁷

3.2 Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΣΥΝΟΛΟΥ

---

⁷⁵ Ήφαιστος Παναγιώτης: “Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική” σελ.18, 37-38

⁷⁶ John J. Mearscheimer: “Η Τραγωδία Της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων” σελ. 67- 77

⁷⁷ Ήφαιστος Παναγιώτης: “Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική” σελ. 102

ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ

Παράλληλα την τότε περίοδο με Πρωθυπουργό της Ελλάδας τον Κωνσταντίνο Καραμανλή ξεκίνησαν δηλώσεις περί συνειδητοποίησης ότι η ευρωπαϊκή πορεία της ΠΓΔΜ συνδέεται με την επίλυση της διαφωνίας αναφορικά με το όνομα, ενώ έγινε αναφορά ότι μη εύρεση λύσης του ζητήματος αυτού δεν αποκλείει την πιθανότητα οικονομικού αποκλεισμού καθώς και την πιθανότητα βέτο στην ευρωπαϊκή διαδικασία προσχώρησης της εν λόγω χώρας αλλά και στη διαδικασία ένταξης στο ΝΑΤΟ. Παρόλα αυτά υπήρξε επίσης από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης η προθυμία εξεύρεσης μιας αμοιβαίας αποδεκτής λύσης. Το Σεπτέμβριο του 2007 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής που είχε αναλάβει την Πρωθυπουργία της ελληνικής κυβέρνησης εξέφρασε δημόσια την απόφαση ότι η Ελλάδα αφήνει πίσω τη μαξιμαλιστική θέση του 1992 και έκανε λόγο για τη δημιουργία ενός σύνθετου ονόματος με γεωγραφικό προσδιορισμό όπως το όνομα Άνω Μακεδονία. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι λίγο πριν τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι ο Καραμανλής δήλωσε την άρνησή του για την προσχώρηση της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ αν δε λυθεί το ζήτημα έχοντας την παράλληλη υποστήριξη κι άλλων ευρωπαϊκών χωρών στην απόφαση αυτή,⁷⁸ ιδίως της Γαλλίας όπου ο Γάλλος Πρωθυπουργός Σαρκοζί σε συνάντησή σου με τον Έλληνα Πρωθυπουργό εξέφρασε την υποστήριξή του στις “ελληνικές θέσεις στο θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ.”⁷⁹ Η απόφαση λοιπόν της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι έκανε λόγο για την αναγκαιότητα αμοιβαίας επίλυσης του ονοματολογικού για την νατοϊκή προσχώρηση των Σκοπίων.⁸⁰ Πρόκειται για μια κρίσιμη για την Ελλάδα Σύνοδο όπου

---

⁷⁸ “Σύνοδος κορυφής του ΝΑΤΟ, στο Βουκουρέστι” www.elesme.gr

⁷⁹ Μανώλης Κοττάκης: “Καραμανλής Off The Record”

⁸⁰ “Η απόφαση του Βουκουρεστίου ήταν ξεκάθαρη για την ένταξη της ΠΓΔΜ” www.newpost.gr

μέσω και της υποστηρικτικής στάσης που επέδειξαν πολλές ευρωπαϊκές χώρες προς αυτήν, η ελληνική εξωτερική πολιτική κατάφερε να έχει μια ισχυρή παρουσία και να πιέσει για την προώθηση εθνικών θέσεων της.

Η τακτική της απειλής που εξαπέλυσε η Ελλάδα και το “Όχι” προς τη νεοσυσταθείσα δημοκρατία αποκαλείται “κλασική προσέγγιση καρότου και μαστιγίου”⁸¹. Πρόκειται για την προσπάθεια της Ελλάδας να πιέσει την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας να προβεί σε αμοιβαία υποχώρηση για την εύρεση μιας κοινώς αποδεκτής λύσης όπου ο όρος καρότο αποδίδεται στη διαθεσιμότητα της Ελλάδας δηλώνοντας ανοικτή προς το διάλογο σε σύγκριση με τη μαξιμαλιστική και μη διαπραγματεύσιμη στάση που επιδείκνυε στο παρελθόν. Συνδυαστικά όμως με τον πρώτο όρο επέρχεται ο όρος μαστίγιο που υποκρύπτει την απειλή μιας τιμωρίας στην περίπτωση που η ΠΓΔΜ δεν ανταποκριθεί στη διαθέσιμη συμπεριφορά της Ελλάδας για έναν ανοικτό και προσοδοφόρο διάλογο. Η τιμωρία αυτή αφορά την εμπλοκή της ΠΓΔΜ εκ μέρους της Ελλάδας στη νατοϊκή προσχώρηση που επιθυμεί. Πολλές φορές στις διεθνείς σχέσεις και συγκεκριμένα στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής υιοθετείται η τακτική καρότου - μαστιγίου αν κριθεί επιβεβλημένο ως προσπάθεια πίεσης προώθησης εθνικών συμφερόντων.

Στη βάση των γεγονότων αυτών είναι άξιο λόγου το πως μια χώρα όπως η Ελλάδα πήρε μια τέτοια θαρραλέα απόφαση απέναντι σε μια ισχυρή χώρα παγκόσμιας εμβέλειας όπως οι ΗΠΑ ώστε να εναντιωθεί στις πιέσεις που δεχόταν από εκείνη για άμεση αναγνώριση των Σκοπίων και μάλιστα με μια τολμηρή δήλωση του Έλληνα Πρωθυπουργού για εξαπόλυση βέτο αν τυχόν δε βρεθεί αμοιβαία λύση.

Με όρους διεθνών σχέσεων, η αντίδραση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μπορεί να εξηγηθεί μέσω της ρεαλιστικής θουκυδίδειας

---

⁸¹ Tziampiris A.: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” pg. 151- 152

προσέγγισης. Σύμφωνα με το Θουκυδίδη και το ρεαλισμό που διαπνέεται σε όλο το έργο του, επειδή το διεθνές σύστημα είναι άναρχο και δεν υπάρχει μια ανώτερη παγκόσμια αρχή να επιβάλλει τάξη, “ο ισχυρός επιβάλλει ό,τι του επιτρέπει η δύναμη του και ο αδύναμος υποχωρεί όσο του επιβάλλει η αδυναμία του.”⁸² Εξετάζοντας τη στάση της Ελλάδας απέναντι στις ΗΠΑ, η Ελλάδα αποτελεί με αφορμή τη φράση αυτή το αδύναμο κράτος συγκριτικά με τις ΗΠΑ που αποτελούν μια ισχυρή δύναμη. Βέβαια το όριο υποχώρησης του αδύνατου όπως και το όριο της επιβολής του ισχυρού είναι σχετικό αφού αν τα αδύναμα κράτη που όπως ορίζει το διεθνές σύστημα καταφέρουν με τις συμμαχίες τους να εξισορροπήσουν την αδυναμία τους, τότε κατά κάποιο τρόπο αντιστέκονται στην επιβολή των ισχυρών και τη μετριάζουν. Την τότε χρονική περίοδο η Ελλάδα είχε το πλεονέκτημα της υποστήριξης ισχυρότερων συμμάχων όπως κυρίως η Γαλλία που τάχθηκε με το μέρος της⁸³ αλλά κι άλλες χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία.⁸⁴ Εδώ ακολουθεί μια άλλη αρχή του θουκυδίδειου ρεαλισμού που τονίζει τη σημασία της εξωτερικής εξισορρόπησης στο διεθνές σύστημα που αφορά τη σημασία της δημιουργίας συμμαχιών.⁸⁵ Η Ελλάδα δεν προέβη μόνη σε μια τέτοια απόφαση και μάλιστα απέναντι σε μια τόσο ισχυρή δύναμη, αλλά στοχεύει στις συμμαχίες της. Πρωταρχικό κίνητρο σε αυτή της την αντίδραση είναι ο φόβος που διεσθάνθηκε για την επιβίωσή της. Μια άλλη αρχή του Θουκυδίδη αποτελεί η σημασία εξασφάλισης της επιβίωσης, καθώς το άναρχο διεθνές σύστημα τείνει να τιμωρεί τα κράτη που δε μεριμνούν για την αυτοπροστασία τους αλλά και για τη διατήρηση

---

⁸² Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 27

⁸³ Tziampiris A: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 153

⁸⁴ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 162

⁸⁵ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 53

της εδαφικής ακεραιότητας και ανεξαρτησίας τους.⁸⁶ Η ελληνική κυβέρνηση του Καραμανλή ακολουθώντας τις ορθολογιστικές γραμμές του ρεαλισμού με την απειλή βέτο δείχνει να μεριμνά για να μην πέσει η Ελλάδα μελλοντικά θύμα επεκτατικών βλέψεων των Σκοπίων και βρεθεί αντιμέτωπη με αλλαγές στα σύνορά της που θα σημαίνει και απώλεια εδαφών της. Παράλληλα δείχνει να προνοεί ότι πολύ πιθανόν αν τα Σκόπια προσχωρήσουν στο ΝΑΤΟ ή την Ε.Ε χωρίς πρώτα τη διευθέτηση της ονομασίας, τότε ίσως αδιαφορήσουν για μια ισότιμη αμοιβαία επίλυση. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του ρεαλισμού που διαφαίνεται και στη στάση της Ελλάδας είναι το ενδιαφέρον της για τη διατήρηση της σχετικής θέσης της στην κατανομή ισχύος αλλά και το ενδιαφέρον των κρατών για τα σχετικά κέρδη καθώς τα κέρδη ενός κράτους επηρεάζουν τη συμπεριφορά ενός άλλου προκαλώντας δίλημμα ασφαλείας που έχει ως αποτέλεσμα την προσπάθεια λήψης μέτρων που θα επιφέρουν σταθερότητα. Η αναγνώριση των Σκοπίων από τις ΗΠΑ ως γεγονός όχι μόνο αναστάτωσε την Ελλάδα αλλά και κλόνισε τη σχετική θέση της στο διεθνές σύστημα, οπότε πρόκειται για έναν ακόμη λόγο που σχετίζεται με την προσπάθεια διατήρησης της σχετικής της θέσης και το ενδιαφέρον για τα σχετικά κέρδη⁸⁷ δικαιολογώντας μια τέτοια συμπεριφορά. Παράλληλα με μια ακόμη ρεαλιστική αρχή, διασφάλισε την εξωτερική εξισορρόπησή της απέναντι στις ΗΠΑ. Ήταν πολύ σημαντικό για την ενδυνάμωση των θέσεών της κατά της αναγνώρισης να έχει την ταυτόχρονη υποστήριξη κι άλλων χωρών.

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι η ευρωατλαντική προοπτική της ΠΓΔΜ δεν άφηνε περιθώρια στην Ελλάδα να μην ανταποκριθεί στην προκλητική συμπεριφορά της αναγνώρισης που επέδειξαν οι ΗΠΑ, καθώς αν επιδείκνυε παθητική στάση και οδηγούνταν τα Σκόπια στον κόλπο της

---

⁸⁶ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 32

⁸⁷ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and the European Union accession” p.g. 164 14 March 2012 7:21

νατοϊκής συμμαχίας η υπόθεση επίλυσης του ζητήματος ονομασίας θα αποτελούσε πλέον τετελεσμένο γεγονός. Αντίθετα η Ελλάδα αξιοποίησε με διπλωματικά άρτιο τρόπο το διαπραγματευτικό της χαρτί, την απειλή δηλαδή άσκησης βέτο αφού κινήθηκε στη γραμμή ότι οποιαδήποτε συμφωνία θα πρέπει να λυθεί πριν την εισδοχή της γείτονος χώρας στο ΝΑΤΟ, κρίνοντας έξυπνα ότι χωρίς αυτό τον όρο η διαπραγματευτική ισχύς θα αντιστρεφόταν λειτουργώντας εις βάρος της. Στην επιτυχή κατάληξη αυτού του στρατηγικού πλαισίου βοήθησε και η αλλαγή της στάσης της από μια μαξιμαλιστική σε μια στάση πιο μετριοπαθή αφού το αρχικό αρνητικό κλίμα που είχε δημιουργήσει στη διεθνή κοινότητα μετατράπηκε σε ευνοϊκό καθιστώντας αρκετές χώρες να ταχθούν στο πλευρό της Ελλάδας προσδίδοντας μια πιο ενισχυμένη δυναμική διεκδίκησης των θέσεών της. Οι ΗΠΑ αντίθετα έχοντας προβεί σε μια μονομερή αναγνώριση της ΠΓΔΜ με τη συνταγματική της ονομασία παρακάμπτοντας πέραν της Ελλάδος τον ΟΗΕ καθώς και την Ευρώπη συνέβαλαν σε απώλεια της αξιοπιστίας τους.

Στη συνέχεια για την ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών και για μια ρύθμιση της έντασης στο ζήτημα της ονομασίας επενέβη από τις ΗΠΑ ο Μάθιου Νίμιτς.⁸⁸ Πρόκειται για έναν αμερικανό διπλωμάτη και ειδικό αντιπρόσωπο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.⁸⁹

Ο Νίμιτς ως πρόσωπο βοηθητικό στην αντιμετώπιση της διαφωνίας πρότεινε το Μάρτιο του 2005 την αλλαγή του ονόματος της ΠΓΔΜ σε Δημοκρατία της Μακεδονίας - Σκοπίων. Η πρόταση αυτή έγινε δεκτή στην Αθήνα εν αντιθέσει με τα Σκόπια που την απέρριψαν.⁹⁰ Με την προθυμία αποδοχής της πρότασης αυτής του Νίμιτς για μια διαφορετική

---

⁸⁸ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 157 14 March 2012 7:21

⁸⁹ Matthew Nimetz www.in.com/matthew-nimetz/biography-191549.html

⁹⁰ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 157 14 March 2012 7:21

ονομασία από μέρους της Ελλάδας για μια ακόμη φορά γίνεται φανερό ότι η μαξιμαλιστική θέση της Ελλάδας του 1992 αποτελεί παρελθόν και πλέον η Ελλάδα υιοθετεί μια όχι ιδιαίτερα σκληρή θέση αλλά αντίθετα μια διαλλακτική στάση που επιτρέπει παραχωρήσεις. Συγκεκριμένα με Πρωθυπουργό στην εξουσία τον Κώστα Καραμανλή, η πιο ευέλικτη αυτή στάση που επέδειξε αποδεχόμενος την πρόταση του Νίμιτς έθεσε σε κίνδυνο την πολιτική του καριέρα σχετικά με την περαιτέρω παραμονή του ως Πρωθυπουργός αφού προκάλεσε τη δυσαρέσκεια πολλών Ελλήνων πολιτών. Η επόμενη πρόταση του αμερικανού διπλωμάτη βρήκε την Αθήνα απόλυτα αρνητική στο να τη δεχτεί και να την εφαρμόσει. Αντί του ονόματος Δημοκρατία της Μακεδονίας - Σκοπίων, πρότεινε την ονομασία “Δημοκρατία της Μακεδονίας” σε διεθνείς θεσμούς ενώ η Ελλάδα μόνο θα μπορούσε να χρησιμοποιεί τον όρο Δημοκρατία της Μακεδονίας- Σκοπίων. Μια τέτοια πρόταση δεν ήταν καθόλου ευνοϊκή για την Ελλάδα και ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την αναγνώριση του όρου Δημοκρατία της Μακεδονίας από τις ΗΠΑ.⁹¹

Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ αρχικά η Ελλάδα έθεσε βέτο, στη συνέχεια η θέση που βασίζεται σε βέτο αντικαταστάθηκε από την απειλή δειξαγωγής δημοψηφίσματος στο να ενταχθεί η ΠΓΔΜ σε Ευρωπαϊκή Ένωση και ΝΑΤΟ. Παράλληλα, στόχος της ΠΓΔΜ ήταν να γίνει υποψήφιο ευρωπαϊκό κράτος το 2005. Σε συζήτηση όμως του ζητήματος αυτού στο ελληνικό κοινοβούλιο ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ξεκαθάρισε ότι μια ευρωπαϊκή υποψηφιότητα είναι εφικτή μόνο ύστερα από μια αμοιβαία αποδεκτή λύση στο θέμα της ονομασίας ή με την καθιέρωση του ονόματος ΠΓΔΜ. Η Επιτροπή τόνισε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την ανάγκη επίλυσης της διαφωνίας για το όνομα διασφαλίζοντας ένα φιλικό κλίμα μεταξύ των δύο γειτονικών κρατών.

---

⁹¹ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 162
14 March 2012 7:21

Προέκυψε μια σύγχυση όταν η Γαλλία προέβαλε αντιρρήσεις στη μεγέθυνση της Ένωσης, οι ανησυχίες της οποίας εκφράστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 15-16 Δεκεμβρίου 2005 όπου έκανε λόγο για την ανάγκη συμμόρφωσης της ΠΓΔΜ με τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, τις απαιτήσεις σχετικά με τη Σταθερότητα και διαδικασία Προσχώρησης καθώς και της αποτελεσματικής εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Προσχώρησης.⁹²

Η περίοδος 2004-2006 αποτελεί μια περίοδο όπου οι σχέσεις της ΠΓΔΜ με την Ελλάδα ήταν σχετικά καλές ενώ η ΠΓΔΜ είχε πετύχει σημαντικά βήματα αναφορικά με την ευρωπαϊκή της πορεία.

Την περίοδο των καλών γειτονικών σχέσεων διαδέχτηκε μια περίοδος όπου το κλίμα στις σχέσεις των δύο χωρών δεν ήταν και τόσο ευνοϊκό. Στις 29 Δεκεμβρίου του 2006 συγκεκριμένα η ΠΓΔΜ ανακοίνωσε την επονομασία των αεροδρομίων των Σκοπίων και της Οχρίδας σε Μεγάλο Αλέξανδρο και Άγιο Παύλο αντίστοιχα, μια προκλητική ανακοίνωση από τη μεριά της ΠΓΔΜ δείχνοντας την απροθυμία της χώρας αυτής να συνεργαστεί. Η Ελλάδα με Υπουργό Εξωτερικών την Ντόρα Μπακογιάννη ήταν δεκτική στη συμπερίληψη του όρου Μακεδονία όμως απαραίτητη προϋπόθεση ήταν να υπάρχει γεωγραφικός προσδιορισμός. Σε αυτό που ήταν κάθετη η Ελλάδα ήταν ότι μη εξεύρεση λύσης από κοινού απορρίπτει αυτόματα την είσοδο της χώρας σε Ευρωπαϊκή Ένωση και ΝΑΤΟ. Κύρια προτεραιότητα της Ελλάδας στο σημείο αυτό είναι η εξασφάλιση και διατήρηση καλών γειτονικών σχέσεων. Παρόλα αυτά η επονομασία των αεροδρομίων δε συμβάλλει στη διατήρηση των σχέσεων αυτών, έτσι τα Σκόπια κατηγορήθηκαν για παραβίαση του Ενδιάμεσου Συμφώνου.

Η κατάσταση αυτή δημιούργησε μια όχι και τόσο θετική εντύπωση από

---

⁹² Aristotle Tziampiris Article: "The Macedonian name dispute and European Union accession" p.g. 158- 160 14 March 2012 7:21

τη μεριά της Διεθνούς Κοινότητας για την ΠΓΔΜ. Η Ελλάδα τόνισε τη στάση αυτή της ΠΓΔΜ προσδίδοντάς της έναν έντονα συγκρουσιακό χαρακτήρα κάτι το οποίο έπαιξε αρνητικό ρόλο στην ευρωατλαντική πορεία της γείτονος χώρας και αποτέλεσε εμπόδιο στην εισχώρησή της στο ΝΑΤΟ. Στη διάρκεια της περιόδου 2008, η ΠΓΔΜ στόχευε να λάβει υποψηφιότητα για την ένταξή της στο ΝΑΤΟ στη Σύνοδο στο Βουκουρέστι καθώς και να πετύχει μια συγκεκριμένη ημερομηνία ώστε να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις της για την ένταξή της σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ίδιο έτος στις 25 Μαρτίου του 2008, η πρόταση του Νίμιτς για το όνομα Δημοκρατία της Μακεδονίας-Σκοπίων όπως προαναφέρθηκε δεν εφαρμόστηκε. Όσο για την επιθυμία της ΠΓΔΜ σχετικά με την κατοχύρωση μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας για ένταξη, αυτή δεν υπήρξε. Παράλληλα μέσα στο κράτος της ΠΓΔΜ, αυξήθηκε ο εθνικισμός ενώ οι σχέσεις με την Ελλάδα δεν ήταν και τόσο καλές.⁹³ Ο Πρωθυπουργός της χώρας Γκρουέβσκι με γράμμα που έστειλε στον ομόλογό του ισχυρίστηκε ότι στην Ελλάδα στη μακεδονική μειονότητα που υπάρχει επικρατεί διάκριση.⁹⁴ Αντίθετα ο Έλληνας Πρωθυπουργός απάντησε πως η Ελλάδα δεν περιλαμβάνει τέτοια μειονότητα και ότι ο ισχυρισμός από τη μεριά του σκοπιανού Πρωθυπουργού για κάτι που δεν ισχύει δε βοηθά την ανάπτυξη του κλίματος καλών γειτονικών σχέσεων για το οποίο οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κάνουν λόγο.⁹⁵

---

⁹³ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 160- 162 14 March 2012 7:21

⁹⁴ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian Name Dispute and European Union accession p.g 158- 162 14 March 2012 7:21

⁹⁵ “Απάντηση Καραμανλή στον Γκρουέβσκι. Δεν υπάρχει ούτε υπήρξε Μακεδονική μειονότητα” www.macedoniagreeceglobal.blogspot.com Παρασκευή 18 Ιουλίου 2008

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

4.1 Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΗΣ ΠΓΔΜ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Στις 17 Νοεμβρίου του 2008, η ΠΓΔΜ οδήγησε την Ελλάδα στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με τον ισχυρισμό ότι είχε παραβιάσει την Ενδιάμεση Συμφωνία λόγω του ότι δεν επέτρεψε την είσοδο του κράτους των Σκοπίων στη νατοϊκή συμμαχία. Πέραν του πρώτου αιτήματος των Σκοπίων που ζητούσαν από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει την παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας από την Ελλάδα, σε δεύτερο αίτημά τους ζητούσαν να αποφανθεί τη στέρηση δικαιώματος της Ελλάδας σε τυχόν ένσταση για εισχώρηση των Σκοπίων σε διεθνείς οργανισμούς.⁹⁶ Το Δικαστήριο ικανοποίησε μόνο το πρώτο αίτημα των Σκοπίων, ενώ το δεύτερο αίτημά τους δε βρήκε ανταπόκριση. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη από το 2006 δύο χρόνια προτού τα Σκόπια καταφύγουν στο ΔΔΧ οι σχέσεις τους με την Ελλάδα δεν ήταν ευνοϊκές καθώς οι πολιτικές θέσεις της ήταν πιο αυστηρές λόγω της προπαγανδιστικής πολιτικής του σκοπιανού Πρωθυπουργού Γκρουέβσκι που είχε ως συνέπεια την αύξηση του εθνικισμού μέσα στο κράτος των Σκοπίων.⁹⁷ Σκοπός της προσφυγής αυτής εκ μέρους των Σκοπιανών ήταν να κερδίσουν την υπόθεση αυτή ώστε να καταφέρουν να εισχωρήσουν στο ΝΑΤΟ αλλά και να αποδυναμωθεί και απαξιωθεί η πολιτική παρουσία της Ελλάδος ώστε να μη λαμβάνεται υπόψη η οποιαδήποτε αντίρρηση που

---

⁹⁶ Ν.Ι. Μέρτζος: “Η απόφαση της Χάγης: Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική” www.macedonianancestry.wordpress.com 21/12/2012

⁹⁷ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g. 162 14 March 2012 7:21

προσπαθήσει να προβάλλει. “Η προσφυγή αυτή αποσκοπούσε επίσης στο να παρακάμψει τη διαδικασία διαπραγματεύσεων υπό τον ΟΗΕ για την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας.”⁹⁸

Παράλληλα, με Πρωθυπουργό τον Γκρουέβσκι συνεχίστηκε εντονότατα η τάση σύνδεσης των σημερινών Μακεδόνων εκείνης της περιοχής με το Μέγα Αλέξανδρο και την τότε περίοδο, στοιχείο που προκάλεσε την οργή και δυσαρέσκεια των πολιτικών της Αθήνας. Μάλιστα, η τάση αυτή περί σύνδεσης του σημερινού κόσμου της Μακεδονίας με εκείνον της εποχής του ιστορικού προσώπου Μεγάλου Αλεξάνδρου κορυφώθηκε με την προκλητική αναστήλωση αγάλματος της σημαντικής αυτής ιστορικής φυσιογνωμίας στην κεντρική πλατεία των Σκοπίων.

Το επόμενο έτος και συγκεκριμένα στις 14 Οκτωβρίου του 2009, ύστερα από ανακοίνωση της Επιτροπής, θεωρήθηκε ότι η ΠΓΔΜ έχει κάνει σημαντικά βήματα στα πλαίσια της ένταξής της και μπορούν να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις σχετικά με αυτό το ζήτημα, ενώ το Νοέμβριο του ίδιου έτους επιτράπηκε πλέον στους πολίτες της χώρας να ταξιδεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς βίζα.⁹⁹

Εν αναμονή της απόφασης του Δικαστηρίου υπήρξαν πολλές ελπίδες από τη μεριά των Σκοπίων ότι το αποτέλεσμα θα είναι υπέρ τους. Πράγματι η προσφυγή τους αποδείχθηκε ευνοϊκή αφού η έκβαση της απόφασης έφερε το επιθυμητό για αυτούς αποτέλεσμα, της καταδίκης δηλαδή της Ελλάδας από το διεθνές όργανο. Στις 5 Δεκεμβρίου του 2011 ανακοινώθηκε από το Διεθνές Δικαστήριο ότι η στάση της Ελλάδας για μη αποδοχή της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, θέση που εκφράστηκε δημόσια στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι, αποτελεί παραβίαση οπότε η

---

⁹⁸ “Χάγη: Η Ελλάδα παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία με την ΠΓΔΜ” www.enet.gr
Δευτέρα 5 Δεκεμβρίου 2011 13.45

⁹⁹ Aristotle Tziampiris Article: “The Macedonian name dispute and European Union accession” p.g 162- 163 14 March 2012 7:21

προσφυγή αυτή έφερε θετικό αποτέλεσμα υπέρ της χώρας που κατέφυγε σε αυτή. Η παραβίαση δηλαδή από τη μεριά της Ελλάδας αναγνωρίζεται στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, οπότε και το πρώτο αίτημα των Σκοπίων γίνεται αποδεκτό, όχι όμως και το δεύτερο αίτημά τους όπως προαναφέρθηκε. Αυτό δηλώνει ότι η Ελλάδα δεν περιορίζεται ούτε της απαγορεύεται από το Διεθνές Δικαστήριο να προβάλλει αντιρρήσεις στο μέλλον σε τυχόν εισχώρηση των Σκοπίων σε διεθνείς οργανισμούς με τον ισχυρισμό ότι θα τηρήσει το κλίμα περί καλής πίστης που πρέπει να διέπει τα κράτη. Παράλληλα βάσει της Απόφασης τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, οι δύο δηλαδή χώρες πρωταγωνιστές του ζητήματος καλούνται να συμμετάσχουν σε διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για να επιτευχθεί ο μακροπρόθεσμος σκοπός για τον οποίο υπογράφηκε η Ενδιάμεση Συμφωνία, της εξεύρεσης δηλαδή μιας αμοιβαίας αποδεκτής λύσης.¹⁰⁰ Το Δικαστήριο λοιπόν δεν παίρνει θέση στο ζήτημα της διαφοράς σχετικά με το όνομα της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, η υπόθεση αυτή άπτεται της αρμοδιότητας του ΟΗΕ.¹⁰¹

Η απόφαση του Δικαστηρίου κατέδειξε ότι τα νομικά επιχειρήματα που προέβαλαν τα Σκόπια υπερίσχυσαν αυτών της Ελλάδος αφού κατάφεραν να πείσουν το διεθνές όργανο να αποφανθεί υπέρ τους. Βάσει της δικαστικής απόφασης πλέον ξεκαθαρίστηκε ότι η Ενδιάμεση Συμφωνία δεν υποχρεώνει νομικά τα Σκόπια να μην κάνουν χρήση του συνταγματικού ονόματός τους ως Δημοκρατία της Μακεδονίας, ενώ αναγνωρίστηκε στη χώρα το δικαίωμα να θέτει υποψηφιότητα σε διεθνείς οργανισμούς.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Ν.Ι Μέρτζος: “Η Απόφαση της Χάγης: Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική” 21/12/2012 www.macedonianancestry.wordpress.com

¹⁰¹ “Χάγη: Η Ελλάδα παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία με την ΠΓΔΜ” www.enet.gr 13.45 Δευτέρα 5 Δεκεμβρίου 2011

¹⁰² “Η Χάγη ονόμασε τα Σκόπια Μακεδονία-Φωτιά στην Αθήνα” www.iefimerida.gr 05/12/2011 16.43

4.2 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΥΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΟΙ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΕΝΟΣ ΤΕΤΟΙΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

Αναφορικά με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου, η ήττα που υπέστη η Ελλάδα πέραν της νομικής διάστασης λαμβάνει κι άλλες προεκτάσεις. Πρόκειται για μια απόφαση που καταδίκασε την ελληνική επιχειρηματολογία από νομική σκοπιά αλλά ταυτόχρονα η Ελλάδα επωμίζεται αυτόματα και ένα ιδιαίτερα υψηλό πολιτικό κόστος. Το αποτέλεσμα λοιπόν της απόφασης ήταν βαρυσήμαντο για την Ελλάδα αφού την επηρέασε αρνητικά ενώ “αποτέλεσε ορόσημο για την εξωτερική πολιτική της στη μεταπολιτευτική περίοδο.” “Για πρώτη φορά στη μεταπολεμική ιστορία η Ελλάδα εισήρθη στη Χάγη”¹⁰³ και επίσης “για πρώτη φορά τα επιχειρήματά της καταρρίπτονται από τον κορυφαίο διεθνή δικαιοκώ θεσμό”¹⁰⁴ όπως αυτό που αποτελεί το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Ως επακόλουθο της κατάστασης αυτής το διεθνές κύρος της χώρας υπέστη πάλι πλήγμα σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό κάτι που θεωρείται ότι θα είχε αποτραπεί αν η Ελλάδα είχε προσφύγει πρώτη στο Διεθνές Δικαστήριο αλλά ακόμη και στην περίπτωση που δεν έγινε αυτό τα νομικά επιχειρήματα που προέβαλε στο ΔΔΧ αποδείχθηκαν στην

---

¹⁰³ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση. Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ.177

¹⁰⁴ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση. Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ.160

πράξη ανεπαρκή.¹⁰⁵ Η κατάσταση αυτή επιδεινώνει “τη διαχείριση, υπεράσπιση και διεθνή προβολή” των ελληνικών εθνικών συμφερόντων αφού δίνεται η εντύπωση ότι η Ελλάδα “αδικεί και βλάπτει τον αδύναμο γείτονά της.”¹⁰⁶ Παράλληλα πέραν της κρίσης σε οικονομικό επίπεδο που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στο εσωτερικό υπόκειται κρίση και σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής. Η Χάγη για αυτήν αποτελούσε τη μοναδική και σωτήρια διέξοδο για να υπερασπιστεί το θαλάσσιο χώρο της σχετικά με την υφαλοκρηπίδα στο πλαίσιο του ελληνοτουρκικού ζητήματος που μαζί με το σκοπιανό αποτελούν δύο από τα πιο μείζονα και μακροχρόνια θέματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής ατζέντας. Από το 1974 στους πολιτικούς χώρους είχε καλλιεργηθεί η εντύπωση και εκτίμηση ότι το Διεθνές Δικαστήριο θα έβρισκε λύση στις πιέσεις που ασκούνταν στην Ελλάδα από την Τουρκία κι ενώ το 1976 φαινόταν πολύ κοντά κάτι τέτοιο το ζήτημα δεν προχώρησε λόγω υπαναχώρησης της Τουρκίας. Πράγματι όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις ήδη από την εποχή που η Πρωθυπουργία ανήκε στον Κωνσταντίνο Καραμανλή είχαν στηρίξει τις ελπίδες και την προσδοκία τους εκφράζοντάς το είτε δημόσια είτε όχι στην επίλυση βάσει του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συνθηκών σχετικά με το ελληνοτουρκικό ζήτημα¹⁰⁷ όμως η ελληνική εξωτερική πολιτική και διπλωματία παρουσίασε αδυναμία στο να υπερασπίσει τις θέσεις της ενώ θα μπορούσε να είχε επεξεργαστεί τα επιχειρήματά της με πιο προσεκτικό και επιδέξιο τρόπο καθώς τα όσα είχαν διαδραματιστεί στο πολιτικό παρελθόν της κυβέρνησης των Σκοπίων την καθιστούσαν σε πλεονεκτικότερη θέση. Έτσι στην ήττα αυτή συμπεριλαμβάνεται και η απώλεια ενός ισχυρού διπλωματικού χαρτιού σε ένα ακόμη εν εξελίξει ζήτημα που αποτελούν τα ελληνοτουρκικά. Το αποτέλεσμα αυτό επέφερε

---

¹⁰⁵ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση. Η μαρτυρία ενός πρέσβη” Σελ. 160- 162

¹⁰⁶ Ν.Ι Μέρτζος: “Η Απόφαση της Χάγης: Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική” 21/12/2012 www.macedonianancestry.wordpress.com

¹⁰⁷ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ.160

μεγάλη ανησυχία και απογοήτευση στην Ελλάδα και κλόνισε τη διεθνή εικόνα και αξιοπιστία της χώρας στα πλαίσια της διπλωματικής της ισχύος. Κυρίως επιδεινώνει τη διαχείριση, υπεράσπιση και διεθνή προβολή των ελληνικών συμφερόντων επειδή εύκολα παρερμηνεύεται δημιουργώντας με την εστίασή της σε επί μέρους σημεία της την ισχυρή εντύπωση ότι η Ελλάδα αδικεί και βλάπτει τον αδύναμο γείτονά της έναντι του οποίου κατέρρευσαν τα επιχειρήματά της. Η αρνητική αυτή για την Ελλάδα απόφαση ήταν ακόμη πιο βαριά για το ελληνικό κράτος καθώς βιώνοντας ήδη μια δύσκολη περίοδο οικονομικής κρίσης κάτι που δυσφημεί τη χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο, ενίσχυσε την αίσθηση μιας ακόμη πιο έντονης ταπείνωσης και μάλιστα αυτή τη φορά από ένα κράτος με πολύ μικρότερη ισχύ.

Τα Σκόπια αντίθετα κέρδισαν την υπόθεση και ως επακόλουθο επικράτησε για αυτούς ένα χαρμόσινο κλίμα. Με την απόφαση αυτή τα Σκόπια χαρακτηρίζονται από αίσθημα ικανοποίησης και αισθάνονται ότι διεθνώς δικαιώθηκε πανηγυρικά το ιμπεριαλιστικό ιδεολόγημα του μακεδονισμού τους κι ότι δικαιούνται πλέον και επίσημα από το ΔΔΧ να απαιτούν πλήρη υποταγή της Ελλάδας. Επίσης κυριαρχεί η αίσθηση από την πλευρά του γειτονικού κράτους ότι η χρεοκοπημένη Ελλάδα ταπεινώθηκε ενώ ο Πρωθυπουργός τους φάνηκε για αυτούς μεγάλος εθνικός ηγέτης διεθνούς βεληνεκούς.¹⁰⁸ Η προσφυγή τους στο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο υπέκρυπτε πολιτικά κίνητρα που ικανοποιήθηκαν σε σημαντικό βαθμό αφού της δόθηκε επίσημα το δικαίωμα να εντάσσεται στους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς με την προσωρινή ονομασία Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας όμως δύναται να χρησιμοποιεί και τη συνταγματική ονομασία της. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι από τα αιτήματα που η ΠΓΔΜ έθεσε στο Δικαστήριο

---

¹⁰⁸ Ν.Ι Μέρτζος: “Η Απόφαση της Χάγης: Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική” 21/12/2012 www.macedonianancestry.wordpress.com

αναγνωρίστηκε μόνο το αίτημα που αφορούσε το γεγονός ότι η Ελλάδα προέβαλε αντίρρηση στην είσοδο των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ παραβιάζοντας την Ενδιάμεση Συμφωνία. Τα υπόλοιπα αιτήματα αντίθετα απορρίφθηκαν. Η Ελλάδα παρά την ένσταση της ΠΓΔΜ να ληφθούν μέτρα για να μην εναντιωθεί ξανά στη γειτονική χώρα σχετικά με την ένταξή της σε οποιοδήποτε οργανισμό δεν υπόκειται από τη δικαστική απόφαση σε έναν τέτοιο περιορισμό αφού ως κράτος που κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι λειτούργησε λανθασμένα δεν θα προβεί ξανά σε μια τέτοια κίνηση θεωρώντας ότι διέπεται από την αρχή της καλής πίστης. Το Δικαστήριο λοιπόν δεν έλαβε υπόψη όλα τα επιχειρήματα που επικαλέστηκαν τα Σκόπια όμως το επιχείρημα που έθεσαν για την παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας σε συνδυασμό με πειστικά επιχειρήματα που προέβαλε η ελληνική πλευρά για την παραβίαση πολλών άρθρων εκ μέρους των Σκοπίων ήταν αρκετό για να καταδικαστεί η Ελλάδα. Κάτι που αξίζει να προστεθεί στο σημείο αυτό σχετίζεται με τη φύση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας όπου προέκυψε ο προβληματισμός ενός Έλληνα διπλωμάτη του κυρίου Αλέξανδρου Μαλλιά. “Στις κρίσιμες για την καταδίκη της Ελλάδας παραγράφους 84-112 η Ενδιάμεση Συμφωνία θεωρείται από το Δικαστήριο ως Συνθήκη.” Με αφορμή το πόρισμα αυτό, ο πρέσβης καταφεύγει στην παρατήρηση ότι μια μεταβατική συμφωνία όπως αυτή που υπογράφηκε το 1995 χωρίς να έχει επικυρωθεί από το ελληνικό κοινοβούλιο λόγω της λύσης του ονόματος που εκκρεμεί, είναι αξιοπερίεργο να εκλαμβάνεται ως Διεθνή Συνθήκη και το περιεχόμενό της να θεωρείται δεσμευτικό. Αυτό σημαίνει αυτόματα ότι δεν μπορεί να γίνεται λόγος για διεθνή δέσμευση της Ελλάδας. Αντίθετα για να ισχύει μια τέτοια δέσμευση απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ψηφιστεί από τη Βουλή των Ελλήνων δηλώνοντας η Ελλάδα τη συγκατάθεσή της σε αυτό.¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ Αλέξανδρος Π. Μαλλιάς: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 170- 171

Η ελληνική θέση υπό τον έλληνα πρέσβη Αλέξανδρο Μαλλιάρη αναφορικά με την προσφυγή στο ΔΔΧ που η ΠΓΔΜ είχε απευθυνθεί πρώτη σε αυτό ισχυριζόμενη την παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας από μέρους της Ελλάδας ήταν ότι η Ελλάδα έπρεπε ήδη να είχε προσφύγει πρώτη εναντίον των Σκοπίων αλλά ακόμη κι αν δεν πραγματοποιήσει μια τέτοια κίνηση μπορούσε να καταθέσει προσφυγή αμέσως μετά. Η Ενδιάμεση Συμφωνία ισχύει στην ουσία μόνο τυπικά. Συγκεκριμένα από τη στιγμή που εκδόθηκε η απόφαση 817 του Συμβουλίου Ασφαλείας για την καθιέρωση της νεοσυσταθείσας δημοκρατίας με την προσωρινή ονομασία Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η ίδια η χώρα προέβη στην παραβίαση της απόφασης αυτής με συνεχείς γραπτές οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών των Σκοπίων. Επιπλέον, στις 9 Απριλίου 2001 στη διάρκεια της Σουηδικής Πρεδρείας και ενώ η ενδοεθνική σύγκρουση είχε ξεσπάσει από τους Αλβανούς που ένιωθαν ότι αντιμετωπίζονται ως δεύτερης κατηγορίας πολίτες μέσα στο ίδιο το κράτος των Σκοπίων ήταν σε εξέλιξη, υπογράφηκε η Συμφωνία Σύνδεσης και Σταθεροποίησης μεταξύ της ΠΓΔΜ, των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους στο Λουξεμβούργο. Η Συμφωνία αυτή αν και αποτελεί κάτι πρωτοφανές για μια χώρα των Βαλκανίων, πάλι το ίδιο το κράτος απέρριψε το προσωρινό όνομα που η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας είχε αποδώσει σε αυτό.

Στην ανταλλαγή επιστολών που ακολούθησαν μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ίδιου του κράτους των Σκοπίων ο τότε Πρωθυπουργός Γκεοργκιέβσκι σε επιστολή του αναφέρει ότι δέχεται το περιεχόμενο της Συμφωνίας όμως εξέφρασε την αντίρρησή του στο όνομα της χώρας του ως ΠΓΔΜ, όνομα το οποίο επίσημα αναφέρεται στις αποφάσεις 817 και 845 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ήδη από τη στιγμή ίδρυσης του νέου αυτού κράτους. Ο Γκεοργκιέβσκι απαίτησε λοιπόν να αποκαλείται η χώρα του ως Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η αντίδραση

της Ελλάδας ήταν άμεση, ενώ η επιστολή που στάλθηκε από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τα κράτη μέλη που τότε ήταν 15 στον αριθμό έκανε ξεκάθαρα γνωστό ότι “το γεγονός της ολοκλήρωσης της υπογραφής της Συμφωνίας δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως αποδοχή ή αναγνώριση από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τα κράτη-μέλη τους με οποιαδήποτε μορφή ή ονομασία άλλη εκτός της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας.” Αξίζει να σημειωθεί ότι τις επιστολές αυτές που αντάλλαξε το κράτος των Σκοπίων με την Ευρωπαϊκή Ένωση τις χρησιμοποίησε ο πρέσβης Μαλλιός ως στοιχείο απόδειξης για να πείσει την Ουάσιγκτον ότι τα ίδια τα Σκόπια στην πραγματικότητα δε σέβονται την Ενδιάμεση Συμφωνία για την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ κι όχι η Ελλάδα που οι Αμερικανοί υποστήριζαν. Η επιστολή αυτή του Γκεοργιέβσκι αποτελούσε στοιχείο από τη μεριά της Ελλάδας για να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα στο ΔΔΧ, όμως δε συμπεριλήφθηκε στο βασικό κείμενο της διπλωματίας ώστε να αποτελέσει ισχυρή απόδειξη δικαίωσης της Ελλάδας έναντι της ΠΓΔΜ που είχε προχωρήσει πρώτη σε προσφυγή κατηγορώντας την για εμπόδιση του γειτονικού κράτους στην εισχώρηση του ΝΑΤΟ. Παραβίαση της Συμφωνίας από τους Σκοπιανούς πραγματοποιήθηκε για ακόμη μια φορά από το βήμα του ΟΗΕ στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών από δύο πρόσωπα, τον πρόεδρο της ΠΓΔΜ Σεζάν Κερίμ καθώς και τον Πρόεδρο της Μπράνκο Τσερβενκόβσκι οι οποίοι αποκάλεσαν τη χώρα τους Δημοκρατία της Μακεδονίας.¹¹⁰

Τα τελείως διαμετρικά αντίθετα συναισθήματα που η κάθε χώρα βίωσε ιδίως μετά την έκδοση της απόφασης, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στη συνεργασία των δύο χωρών. Ενώ ήδη οι μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις στα Σκόπια είναι κατά βάση ελληνικές και η χώρα της ΠΓΔΜ έχει πολλά οφέλη από τη συνεργασία της με την Ελλάδα, η αρνητική

---

¹¹⁰ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 140- 141

έκβαση του αποτελέσματος της δικαστικής απόφασης για το ελληνικό κράτος και η θετική αντιθέτως για τα Σκόπια δυσχεραίνει ή καλύτερα απομακρύνει τη συνέχιση συνεργασίας μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών.¹¹¹

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο πρέσβης κ.Μαλλιός είχε ήδη από τον Ιούνιο του 2007 κάνει λόγο για την ανάγκη προσφυγής πρώτης της Ελλάδας στη Χάγη αν και η ελληνική πολιτική ηγεσία δεν πήρε έλαβε σοβαρά υπόψη τα λόγια του. Παρόλα αυτά και στις 16 Μαρτίου 2011 σε σύσκεψη που έλαβε χώρα στο Υπουργείο Εξωτερικών μίλησε πάλι για τη σημασία της ελληνικής προσφυγής, ενώ οι συμβουλές του για ακόμη μια φορά δε βρήκαν αντίκρουσμα και οι φόβοι του περί ήττας της Ελλάδας επαληθεύτηκαν. Η ΠΓΔΜ λοιπόν απευθυνόμενη στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης κατηγόρησε την Ελλάδα ότι προέβη σε παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, όμως η ίδια ΠΓΔΜ έχει επανειλημμένα προβεί σε συνεχείς παραβιάσεις όπως η απαξιωτική αναφορά του Γκρουέβσκι κι άλλων αξιωματούχων, η χρήση της σημαίας από τον Γκρουέβσκι και των κυβερνητικών στελεχών του που απεικονίζει το αστέρι της Βεργίνας. Παραβιάσεις επίσης αποτελούν οι δηλώσεις της κυβέρνησης των Σκοπίων σε καθημερινή βάση αλλά και το εκπαιδευτικό σύστημά τους που παρουσιάζει την Ελλάδα ως άσπονδο εχθρό. Ο τρόπος που η Ελλάδα παρουσιάζεται μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια αποτελεί βάσει δήλωσης του Πρέσβη σημαντικό ζήτημα εθνικής ασφάλειας της Ελλάδας.¹¹² Άλλες παραβιάσεις στις οποίες προβαίνουν τα Σκόπια πέραν του ήλιου της Βεργίνας που προαναφέρθηκε αποτελούν σύμβολα που ανήκουν στην ελληνική και πολιτιστική κληρονομιά όπως η μετονομασία του αεροδρομίου των Σκοπίων σε Αλέξανδρος Μακεδών, “οι μετονομασίες αεροδρομίων στα Σκόπια και στην Οχρίδα”, “οι ενέργειες τύπου

---

¹¹¹ Ν.Ι Μέρτζος: “Η Απόφαση της Χάγης Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική” 21/12/2012 www.macedonianancestry.wordpress.com

¹¹² Αλέξανδρος Π. Μαλλιός : “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 117- 118

αγαλμάτων του Αλεξάνδρου και του Φιλίππου”¹¹³, η απεικόνιση σε χάρτες “μεγαλοϊδεατικών εδαφικών βλέψεων κατά της Ελλάδας” καθώς και άλλες αμέτρητες παραβιάσεις.

Παραβιάσεις επίσης αποτελούν και οι προκλητικές ενέργειες που χαρακτηρίζονται από εχθρότητα και φανατισμό που έχουν πολλές φορές εκφραστεί μέσα από την πολιτική του Γκρουέβσκι.¹¹⁴

Η Χάγη συγκεκριμένα αποτελούσε για την Ελλάδα ίσως και τη μοναδική ελπίδα επίλυσης των ελληνοτουρκικών. Αν με την απόφαση της Χάγης το αποτέλεσμα ήταν θετικό προς αυτήν, τότε θα είχε ένα ισχυρό διαπραγματευτικό όπλο απέναντι στην Τουρκία. Όντας όμως σε μειονεκτική θέση μετά την ανακοίνωση της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ήταν δύσκολο να ελπίζει πλέον σε καλύτερη διευθέτηση των ελληνοτουρκικών αφού η αποτυχία της στη Χάγη με την ΠΓΔΜ, ισοδυναμούσε και με διπλωματική αποτυχία απέναντι στην Τουρκία.

Ο πρέσβης εξηγεί ότι αν η Ελλάδα είχε απευθυνθεί πρώτη στη Χάγη όλα θα είχαν πάρει διαφορετική τροπή. Θα είχε “το πλεονέκτημα του απόλυτου πολιτικού αιφνιδιασμού, ενόψει και της Συναντήσεως Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι.”¹¹⁵

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

---

¹¹³ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 107, 115

¹¹⁴ “Το Ζήτημα του Ονόματος της ΠΓΔΜ” www.mfa.gr

¹¹⁵ Αλέξανδρος Π. Μαλλιός: “Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη” σελ. 149

ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

(Συμπερασματικές παρατηρήσεις εφ'όλης της ύλης επί της πορείας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σχετικά με το ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων)

Οι ανακατατάξεις στο διεθνές σύστημα και οι αλλαγές στο συσχετισμό δυνάμεων που ακολούθησαν με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, περίοδος επί της οποίας επικρατούσε σταθερότητα, είχαν ως αποτέλεσμα μια σειρά θεαματικών γεγονότων που ανέτρεψαν το προϋπάρχον ασφαλές και ήρεμο κλίμα και το αντικατέστησαν με ένα έντονα ταραχώδες περιβάλλον όπου κυριαρχούσε πλέον η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το μελλοντικό κοινωνικό και πολιτικό τοπίο. Στα συγκρουσιακά και αναπάντεχα γεγονότα συγκαταλέγεται και η περίπτωση της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας που συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της εν λόγω εργασίας, δηλαδή το ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων, καθώς επανέρχεται για ακόμη μια φορά στην ελληνική πολιτική ατζέντα και σε σχέση με το παρελθόν δίδεται περισσότερη βαρύτητα με αποτέλεσμα να αναχθεί στην πρώτη γραμμή ζητημάτων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Απασχόλησε ουσιαστικά σε μείζονα βαθμό τους πολιτικούς και διπλωματικούς κύκλους της Ελλάδας ενώ η αναγωγή του σε φλέγον ζήτημα σηματοδοτεί την έναρξή της τη στιγμή που η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία ζήτησε την ανεξαρτησία της επιθυμώντας να απαγκιστρωθεί από τους κόλπους της ομόσπονδης Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας που είχε ήδη παρουσιάσει τις πρώτες ενδείξεις μη δυνατότητας συνέχειάς της λόγω κρουσμάτων βίας μεταξύ των διαφορετικών εθνικοτήτων που ήταν δύσκολο να συνυπάρξουν ειρηνικά. Το αίτημά της για ανεξαρτησία ακολούθησε μετά τις διακηρύξεις ανεξαρτητοποίησης των δημοκρατιών της Σλοβενίας και της Κροατίας

που είχαν ήδη προηγηθεί. Ο λόγος που το ενδεχόμενο ανεξαρτησίας έβρισκε ασύμφωνη την Ελλάδα και προκαλούσε φόβο έγκειται στο όνομα που η νεοσυσταθείσα δημοκρατία ήθελε να καθιερώσει. Ο τίτλος που επιδίωκε ήταν Δημοκρατία της Μακεδονίας, όρος για τον οποίο ελληνική κυβέρνηση και λαός ήταν αντίθετοι λόγω πιθανών εδαφικών διεκδικήσεων που φιλοδοξούσαν οι Σκοπιανοί να πραγματοποιήσουν. Στη βάση αυτής της εκτίμησης στηρίχθηκε και αναπτύχθηκε η διαμάχη για το Μακεδονικό. Το 1991 όμως παρά τις δηλώσεις ανησυχίας εκ μέρους της Ελλάδας και τη γνωστοποίηση των κινδύνων μιας τέτοιας απόφασης, η ΠΓΔΜ ανεξαρτητοποιήθηκε ενώ συμφωνήθηκε η χώρα να λάβει την προσωρινή ονομασία Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας έως ότου βρεθεί λύση και οριστικοποιηθεί η διαδικασία υιοθέτησης μιας οριστικής ονομασίας.

Ο τρόπος δράσης της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σε μια συνολική αποτίμηση μέχρι σήμερα πάνω στο Μακεδονικό ζήτημα χαρακτηρίζεται από ρευστότητα, επιπολαιότητα και ασάφεια με διαστήματα επαναπροσδιορισμού προς εξελικτικά βήματα ορθολογικότητας. Μέσα από την παράθεση των γεγονότων είναι εμφανές ότι δεν υπήρξε μια συγκροτημένη γραμμή πλεύσης από τότε που επανήλθε το ζήτημα στη σύγχρονη μορφή του που να θεμελιώνεται σε βαθιές και γερές ορθολογικές βάσεις συμβάλλοντας σε μια μακρόπνοη ισορροπημένη και επιτυχημένη πολιτική. Η Ελλάδα ως το μοναδικό κράτος των Βαλκανίων ενταγμένο προπολλού σε όλους τους θεσμούς ευρωπαϊκής και περιφερειακής ολοκλήρωσης είχε όλες τις προϋποθέσεις αλλά και τις προϋπάρχουσες και επικρατούσες συνθήκες με το μέρος της για να φτάσει στο απόγειο των δυνατοτήτων της και εκμεταλλευόμενη τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονταν να ασκεί επιρροή στα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη έχοντας τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο, κατέχοντας την ισχυρότερη

διαπραγματευτική θέση εξ' αυτών αλλά και να επιβάλλει παράλληλα τη γνώμη της σε διεθνές επίπεδο για την προώσπιση των εθνικών συμφερόντων της με τρόπο που να αποπνέει αξιοπιστία και σεβασμό. Διέπραξε αρκετά λάθη που της κόστισαν και είχαν ως επακόλουθο σοβαρές αρνητικές συνέπειες όμως πέρα από τους λανθασμένους χειρισμούς έδειξε δείγματα καλής θέλησης και πέτυχε σημαντικά οφέλη όταν συνειδητοποίησε ότι η προσαρμογή και πρόσδεση στο ρεαλιστικό άξονα ήταν η βάση για μια εποικοδομητική και εξελικτική πολιτική πορεία για αυτήν.

Ένα σημαντικό λάθος στο οποίο οι ελληνικές κυβερνήσεις υπέπεσαν έως περίπου και τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ήταν το γεγονός πως έδωσαν μέγιστη προτεραιότητα στο Σκοπιανό αντιμετωπίζοντάς το ως άμεση απειλή ενώ επρόκειτο στην πραγματικότητα για μια έμμεση απειλή που χωρίς τις κατάλληλες στρατηγικές κινήσεις αλλά και το σχεδιασμό μιας προσεκτικά μελετημένης υψηλής στρατηγικής θα μετατρέπονταν σε άμεσο για τα ελληνικά δεδομένα κίνδυνο.¹¹⁶ Το σημαντικότερο όμως σφάλμα στο οποίο υπέπεσε η Ελλάδα ήταν ότι έπρεπε να λάβει δράση ήδη από την εποχή της ενωμένης Γιουγκοσλαβίας με τον Τίτο που είχαν ήδη φανεί τα πρώτα σημάδια της προπαγάνδας του, μη αφήνοντας τον καιρό να προσπερνά αλλά να προνοήσει την πιθανότητα εξελίξεων διάλυσης της χώρας, άλλωστε η προνοητικότητα αποτελεί βασικό στοιχείο επιτυχημένης εξωτερικής πολιτικής. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, περίοδος όπου τέθηκε έντονα το ονοματολογικό, η ελληνική κυβέρνηση αν και δημοσιοποίησε στη διεθνή κοινότητα τις επιφυλάξεις της μέσω υπομνήματος για ένα τέτοιο βήμα ανεξαρτητοποίησης της νέοκοπης δημοκρατίας και κατάφερε στη συνέχεια να λάβει την νόμιμη αποδοχή της Ευρώπης για την εφαρμογή περιοριστικών όρων που καλείτο

---

¹¹⁶ Διονύσιος Τσιριγώτης: "Νεότερη και σύγχρονη Ελληνική ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία" σελ.662, 667- 668

η νέα αυτόνομη δημοκρατία να τηρήσει, λειτουργώντας σε ένα πνεύμα ρεαλισμού προσέφυγε σε μια πολιτική συνεργασίας για να αποτρέψει την εικόνα μιας χώρας που αντιστέκοντας στην αναγνώριση του γείτονά της, είναι πρόξενος προβλημάτων. Η τακτική αυτή ήταν ένα πολύ καλό βήμα διπλωματίας. Το υπόμνημα μαζί με τους όρους που εμπεριείχε λειτούργησε ως μέσο πειθούς της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ώστε να ταχθεί υπέρ της με σκοπό να της εμφυσήσει την ανάγκη σύμπλευσης με τις ελληνικές υποδείξεις για να καταλήξει στην αναγκαία νομιμοποίηση από αυτή. Στο σημείο αυτό με την προσπάθεια της νομιμοποίησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναδεικνύεται για ακόμη μια φορά η διαχρονική αξία του Θουκυδίδη αφού σε αναρίθμητα σημεία ανάλυσης θεμάτων διεθνών σχέσεων και εξωτερικής πολιτικής αλλά και πιο επισταμένα στη συγκεκριμένη περιπτωσιολογική μελέτη προκύπτουν έννοιες όπως αυτή, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την καλύτερη κατανόηση του τρόπου δράσης των κρατών για ασφαλή και επιτυχημένα μακροπρόθεσμα πολιτικοστρατηγικά αποτελέσματα. Ο Θουκυδίδης λοιπόν μαζί με μια σειρά άλλων παραμέτρων για τη σύνθεση μιας έγκυρης και εμπεριστατωμένης υψηλής στρατηγικής εμπερικλείει και τη νομιμοποίηση που αφορά το πως μια χώρα παρουσιάζεται στο εσωτερικό και εξωτερικό και τι εντύπωση δίνει βάσει αυτής.

Σε συνέχεια αξιολόγησης της Ελλάδας στο διάστημα που ακολούθησε την περίοδο συνεργασίας, ο τρόπος που οι έχοντες την πολιτική εξουσία έδρασαν στο διπλωματικό και πολιτικό τομέα άλλαξε ριζικά μη βαδίζοντας πλέον σε πεδία ισόρροπου ορθολογικού και ρεαλιστικού άξονα. Τη θέση μιας πολιτικής στάσης μέσα σε πλαίσιο διαπραγμάτευσης έλαβε μια μαξιμαλιστική μη διαπραγματεύσιμη στάση που δεν άφηνε κανένα περιθώριο ελαστικότητας και ευελιξίας στο θέμα του ονόματος αφού ξεκαθάριζε με απόλυτο ύφος τον αποκλεισμό της χρήσης του όρου Μακεδονία. Η πολιτική αυτή αποκαλύπτει ότι επρόκειτο για μια

ανορθολογική στρατηγική που δεν έλαβε υπόψην όλα όσα είναι απαραίτητα για ένα μακροχρόνιο και γεμάτο επιτυχία αποτέλεσμα αφού αγνοήθηκαν οι βασικές παράμετροι για τη διεξαγωγή μιας προσοδοφόρας στρατηγικής. Δεν παρατηρήθηκε προσπάθεια “έγκαιρης και έγκυρης ορθολογικής διάγνωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος”¹¹⁷ ώστε να αξιολογηθούν ποια γεγονότα συνιστούν ευκαιρίες και ποια υπάγονται στην κατηγορία των απειλών. Για τη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος γίνεται αναφορά και στο θουκυδίδειο ρεαλισμό όπου θεωρείται ένα από τα κύρια στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια ολοκληρωμένη υψηλή στρατηγική που βοηθά ένα κράτος να πετύχει μακροπρόθεσμους πολιτικούς στόχους. Η εξέταση του διεθνούς περιβάλλοντος συντελεί στην εξεύρεση των διαφόρων απειλών υπαρκτών ή αυτών που είναι πιθανό να προκύψουν μελλοντικά καθώς και των στοιχείων αυτών που αποτελούν ευκαιρίες για την εξέλιξη ενός κράτους. Μάλιστα βάσει Θουκυδίδη θεωρείται εξαιρετικά “σημαντικό η υψηλή στρατηγική να εναρμονίζεται με το διεθνές περιβάλλον και να ταιριάζει με τις γεωπολιτικές πραγματικότητες που απορρέουν από το διεθνή καταμερισμό ισχύος.”¹¹⁸ Στο σημείο αυτό κρίνεται σημαντική μια διασαφήνιση μεταξύ της εξωτερικής πολιτικής και της υψηλής στρατηγικής, δύο έννοιες που ενώ έχουν κοινά στοιχεία και συνθέτουν τη διαμόρφωση εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους δεν πρέπει εν τούτοις να ταυτίζονται καθώς επικρατεί μια λεπτή διάκριση. Η υψηλή στρατηγική όπως η εξωτερική πολιτική αναφέρεται στις αποφάσεις που λαμβάνει ένα έθνος στις εξωτερικές υποθέσεις του αλλά διαφέρει από την εξωτερική πολιτική σε ένα θεμελιώδες στοιχείο. Ενώ η εξωτερική πολιτική ενός κράτους εμπερικλείει μια ποικιλία στόχων που εξετάζεται η δυνατότητα επίτευξής τους μέσα από τη μελέτη διαφόρων παραγόντων όπως η

---

¹¹⁷ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ.655

¹¹⁸ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 84,85

πολιτική δύναμη, η στρατιωτική, η οικονομική αλλά και η ιδεολογική, η υψηλή στρατηγική επικεντρώνεται κατά βάση στο στρατιωτικό τομέα για να καταφέρει ένα κράτος να επιτύχει τους στόχους εξωτερικής πολιτικής.¹¹⁹ Παρόλα αυτά και οι δύο αυτοί όροι συνδέονται και αλληλοσυμπληρώνονται.

Η μαξιμαλιστική γραμμή πλεύσης που άρχισε να διαπνέει την ελληνική εξωτερική πολιτική αμαύρωσε την εικόνα και τη φήμη της χώρας που το έτος ίδρυσης της νεοσυσταθείσας δημοκρατίας παρά τις αντιρρήσεις της είχε επιχειρήσει να οικοδομήσει και να αναβαθμίσει προς όφελός της. Αποδείχθηκε ότι δεν απέδωσε καρπούς για την Ελλάδα παρά την αυστηρή της στάση και μη διάθεση για υποχωρήσεις καθώς και η φήμη της άρχισε να καταρρέει και δεν κατάφερε να περάσει τους δικούς της όρους στην ΠΓΔΜ. Δυστυχώς η ελληνική κυβέρνηση έδωσε ιδιαίτερη αξία στην προάσπιση του κομματικού συμφέροντος έναντι του εθνικού καθώς επηρεάστηκε από την κοινή γνώμη και εισάκουσε τις επιθυμίες της. Το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης συγκεκριμένα έπαιξε καίριο ρόλο στο σχηματισμό πολιτικών αποφάσεων όπου ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό πολιτών τάχθηκαν υπέρ της καθιέρωσης σκληρής και αμετάκλητης στάσης στο θέμα του ονόματος ώστε να μην υπάρξει το παραμικρό ενδεχόμενο υποχώρησης ενώ το μήνυμα που έστειλαν στον Υπουργό Εξωτερικών ήταν ένα ηχηρό μήνυμα που υποστήριζε και απαιτούσε αυτή την πολιτική συμπεριφορά. Ως φυσικό επακόλουθο μια πολιτική που δε συμβάδιζε με το λαϊκό πνεύμα και όραμα θα έφερνε στο κυβερνών κόμμα χαμηλά ποσοστά και κάτι τέτοιο εν τέλει θα οδηγούσε σε πτώση του και αντικατάστασή του από άλλο κομματικό σχηματισμό. Η πολιτική αυτή αν και απέτρεψε την αποδιοργάνωση του κυβερνώντος κόμματος στο βραχύ μέλλον εν τούτοις δε στάθηκε βιώσιμη μακροπρόθεσμα. Είναι καταστροφικό για ένα κράτος να προσπερνά στρατηγικές που θα

---

¹¹⁹ Robert J. Art: “A Grand Strategy for America” p.g.1,2

εγγυηθούν την επιβίωση και ανάπτυξή του σε βάθος χρόνων και να στρέφει την προσοχή σε κομματικά κριτήρια. Κάτι τέτοιο προσκρούει στις αρχές του ρεαλιστικού παραδείγματος και συντείνει στην κρατική αποδυνάμωση.

Η παράλειψη διάγνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος που προαναφέρθηκε λίγο πριν, είχε ως συνέπεια να παραμεριστεί το ζήτημα των ελληνοτουρκικών που υπερτερούσε σε βαρύτητα και σημασία από το Σκοπιανό. Παράλληλα η γεωστρατηγική αξία της Τουρκίας μέσα από μια σειρά γεγονότων μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας αναβαθμίστηκε και συνέβαλε στην ανάπτυξη της θέσης και ρόλου της ως περιφερειακή δύναμη στην περιοχή “από την Αδριατική μέχρι και το Σινικό τείχος.”¹²⁰ Αντί η Ελλάδα να διαδραματίσει ισχυρό ρόλο στα Βαλκάνια εξαιτίας των λανθασμένων χειρισμών της, αναδεικνύονταν η Τουρκία ως παράγοντας σταθερότητας αλλά και ως μια χώρα πρόθυμη να προωθήσει και να εξυπηρετήσει τα δυτικά συμφέροντα στη Ν.Α Ευρώπη, την Κεντρική Ασία και τη Μέση Ανατολή.¹²¹ Δίλημμα ασφαλείας για την Ελλάδα αποτελούσε η στάση της Τουρκίας στην προσπάθεια να πάρει με το μέρος της το μουσουλμανικό πληθυσμό που υπήρχε και στις υπόλοιπες γειτονικές χώρες διαδραματίζοντας το ρόλο του προστάτη για τις μειονότητες που ασπάζονταν το μουσουλμανισμό.¹²² Επιπρόσθετα, η τουρκική υποστήριξη στην ΠΓΔΜ σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο με την αναγνώριση της συνταγματικής ονομασίας της ως Δημοκρατία της Μακεδονίας υποβίβασε το ρόλο και την επιρροή της Ελλάδας.

Παρόλα αυτά η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν εδράζεται μόνο πάνω

---

¹²⁰ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ.656

¹²¹ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ. 656- 657

¹²² Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ.657 Υποσημείωση 10

σε λάθη. Η πολιτικοϊστορική εξέλιξή της διακρίνεται κι από περιόδους έξυπνων διπλωματικών τακτικών. Στην πορεία ασπάζεται τη ρεαλιστική θεωρία και το πολιτικό σκηνικό αλλάζει υπέρ της. Από τη στιγμή Υπογραφής της Ενδιάμεσης Συμφωνίας μετριάζεται η σκληρή ελληνική πολιτική στάση. Η πολιτική ηγεσία καλείται να επιλέξει μεταξύ μιας προσωρινής λύσης της διαφωνίας που όμως θέτει ισχυρά θεμέλια για μια οριστική διευθέτηση του ζητήματος ονομασίας σε μελλοντικό στάδιο, γνωστή ως μικρό πακέτο αλλά και μιας λύσης που θα επιφέρει άμεσο αποτέλεσμα στο ονοματολογικό, γνωστή ως μεγάλο πακέτο. Εν τέλει η λύση που επιλέγεται είναι αυτή του μικρού πακέτου που φαίνεται να αποδίδει καθώς επέρχονται οφέλη και για τις δύο χώρες προσδίδοντας μια αμοιβαία ικανοποίηση αποδεχόμενες ότι μελλοντικά θα διεξαχθεί νέος γύρος διαπραγματεύσεων επί του φλέγοντος ζητήματος.

Η Ελλάδα λοιπόν με την προϋπόθεση ότι κινείται σε ένα ορθολογικό πλαίσιο χάραξης εξωτερικής πολιτικής και μαζί με τα προϋπάρχοντα πλεονεκτήματα που απολάμβανε συγκριτικά με τα υπόλοιπα όμορρα βαλκανικά κράτη θα μπορούσε χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία να ασκήσει ηγετικό ρόλο στα Βαλκάνια. Οι δυνατότητες αυτές συνίστανται σε ένα πρώτο επίπεδο “στο τοπογεωγραφικό της πλεονέκτημα”. Λόγω της γεωγραφικής θέσης της δηλαδή ήταν εφικτή η άμεση προσβασή της στα βαλκανικά κράτη, στοιχείο που της έδινε ισχυρό προβάδισμα έναντι της Τουρκίας, χώρα η οποία χαρακτηριζόνταν από επεκτατικές βλέψεις. Επιπλέον στοιχείο στο οποίο υπερτερούσε συγκριτικά ήταν η οικονομική της ανάπτυξη,¹²³ “οι στρατιωτικές συμμαχίες της, το πολιτικό της σύστημα και οι δημοκρατικές παραδόσεις της.” Είναι εξίσου σημαντικό το γεγονός ότι ήταν το “μοναδικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης” στο βαλκανικό χώρο και αυτό συμβάλλει στο να διαδραματίσει ρόλο κλειδί

---

¹²³ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ.658

ως αρμόδια χώρα να ασκήσει επιρροή στα βαλκανικά κράτη που επιθυμούν την ενσωμάτωσή τους στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη κάτι πολύ σημαντικό ήταν το ότι αποτελούσε μέλος της νατοϊκής συμμαχίας.¹²⁴ Η Ελλάδα διαθέτοντας όλα τα απαιτούμενα προσόντα για έναν τέτοιο ρόλο κλειδί και αποτελώντας την πλουσιότερη βαλκανική χώρα σε οικονομικό επίπεδο αλλά και την πιο σταθερή σε πολιτικό, από μια τέτοια καίρια θέση θα συνεισφέρει στη σταθεροποίηση των Βαλκανίων αλλά και της Ανατολικής Ευρώπης.

Εστιάζοντας πάλι την προσοχή στη μεταστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής προς μια πιο διαλλακτική συμπεριφορά από τη σύναψη της Συμφωνίας Σταθμό για τις σχέσεις των γειτονικών κρατών μαζί με το βελτιωμένο κλίμα που επέφερε, οδήγησε και σε εμπορικά κέρδη επί πέντε συνεχόμενα έτη και στις δυο πλευρές συμβάλλοντας κυρίως στην οικονομική ενίσχυση των Σκοπίων. Παράλληλα υπήρξαν σημάδια αμοιβαίας θέλησης για λύση που η κρίση του 2001 ανέβαλε την προώθηση και διεξαγωγή τους. Στη διάρκεια της κρίσης αυτής η Ελλάδα προσέφερε βοήθεια και συνετέλεσε στην Υπογραφή μιας Συμφωνίας που αποτέλεσε προθάλαμο ενταξιακών διαπραγματεύσεων της ΠΓΔΜ στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρείας η Ελλάδα προώθησε την ευρωπαϊκή της πορεία. Τα δείγματα αυτά καλής διάθεσης που επέδειξε η Ελλάδα ήταν ταυτόχρονα και μια προσπάθεια να αποκαταστήσει τη φήμη της και να ισχυροποιήσει την αξιοπιστία της. Στο Θουκυδίδη χαρακτηριστικά αναφέρεται η διαμόρφωση μιας προσεκτικής εικόνας στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό ως ένα από τα απαραίτητα στοιχεία χάραξης υψηλής στρατηγικής με σκοπό “η κοινωνία να υποστηρίζει ενεργά την υψηλή στρατηγική του κράτους, όλα τα μέρη της κρατικής δομής να εργάζονται προς έναν κοινό σκοπό και η υψηλή

---

¹²⁴ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ.658 Υποσημείωση 13

στρατηγική να απολαμβάνει νομιμοποίησης στο εξωτερικό. Με άλλα λόγια, για να είναι επιτυχής σε αυτή τη διάσταση, μια υψηλή στρατηγική πρέπει να γίνεται αποδεκτή τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό.”¹²⁵

Η Ελλάδα συνέχισε να δρα ορθολογικά ζητώντας την επίσπευση συνομιλιών στη Νέα Υόρκη περί διευθέτησης του ονόματος πριν να δρομολογηθούν οι διαδικασίες ένταξης της γειτονικής χώρας των Σκοπίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τις οποίες είχαν ήδη αποστείλει αίτημα τα Σκόπια, όμως το σοκ της αναγνώρισης των Σκοπίων από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών τρία χρόνια αργότερα, που οφείλεται στην εξυπηρέτηση αμερικανικών συμφερόντων με στόχο να καταστούν κεντρικοί παίκτες των Βαλκανίων και ταυτόχρονα ρυθμιστές μελλοντικού ενεργειακού αγωγού, ήταν ισχυρό.

Μετά την αναγνώριση ο Καραμανλής έχοντας λάβει το πολιτικό αξίωμα του Πρωθυπουργού, εξέφρασε δημόσια την απειλή για βέτο στην νατοϊκή ένταξη των Σκοπίων χωρίς την εξεύρεση λύσης για το όνομα, δηλώνοντας την προθυμία του για την υιοθέτηση μιας σύνθετης ονομασίας με γεωγραφικό προσδιορισμό έναντι όλων. Η εξαπόλυση της απειλής για βέτο σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να ληφθεί ως επιστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στη μαξιμαλιστική τάση του παρελθόντος, ούτε ένδειξη πως απαγορεύεται πλέον στα Σκόπια η ευρωατλαντική τους ένταξη ¹²⁶. Άλλωστε η Ελλάδα πλέον έχει συνηδειτοποιήσει ότι η σταθερότητα των Σκοπίων αλλά κι όλης της βαλκανικής χερσονήσου είναι δυνατή μόνο μέσα από την ένταξή τους σε αυτούς τους ευρωατλαντικούς θεσμούς. Ήταν απλώς μια πολύ έξυπνη διπλωματική τακτική με σκοπό να πιέσει και να εκφοβίσει τα Σκόπια μπροστά σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ώστε να συμφωνήσουν με την

---

¹²⁵ Αθανάσιος Πλατιάς: “Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη” σελ. 85

¹²⁶ Tziampiris A.: “Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?” p.g. 153

Ελλάδα. Παράλληλα, ο λόγος περί μιας σύνθετης ονομασίας από την ελληνική κυβέρνηση αποδεικνύει ότι πλέον η σκληρή μαξιμαλιστική γραμμή έχει μείνει πίσω και είναι η πρώτη φορά μετά από τόσα χρόνια διαφωνίας που η Ελλάδα είναι ανοικτή να επιτρέψει τίτλο ονομασίας για τα Σκόπια με τη συμπερίληψη του όρου Μακεδονία. Η απόφαση βέβαια που εξέδωσε το Διεθνές Δικαστήριο στο οποίο τα Σκόπια απευθύνθηκαν μετά την ελληνική απειλή άσκησης βέτο, κόστισε πολύ στο διεθνές κύρος της Ελλάδας, το οποίο αν και στο παρελθόν είχε επιβαρυνθεί, αυτή τη φορά υπέστη ίσως τη σοβαρότερη ταπείνωση. Η Ελλάδα αποφασίστηκε ότι πραγματοποίησε παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας εμποδίζοντας την είσοδο των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ και παρότι λόγω μιας σειράς γεγονότων που περικλύουν παραβιάσεις των Σκοπίων με ενδεικτικότερη την παραβίαση του ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας για την προσωρινή ονομασία ΠΓΔΜ, ήταν σε θέση να κερδίσει την υπόθεση, υποστηρίζεται ότι δεν υπερασπίστηκε όπως έπρεπε τη θέση της με συνέπεια μια σοβαρή ήττα. Βέβαια, πέραν της απόφασης περί παραβίασης, το Δικαστήριο δεν τη δεσμεύει σε απαγόρευση μελλοντικής εναντίωσής της για την εισχώρηση της γειτονικής χώρας σε διεθνείς οργανισμούς.

Τα διδάγματα που πήρε η ελληνική εξωτερική πολιτική τα χρόνια που προηγήθηκαν συνέβαλαν στο να συνειδητοποιήσει τι δεν έκανε σωστά. Τα προβλήματα που διαφάνηκαν αφορούν την αδυναμία να προβεί σε μια υπεύθυνη προσπάθεια χάραξης μιας υψηλής στρατηγικής που λαμβάνει υπόψη τη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τον καθορισμό μακροχρόνιων στόχων. Αδυναμία παρουσίασε και στη διεξαγωγή μιας ιεράρχησης των στόχων αξιολογώντας και διαχωρίζοντας τα άμεσης προτεραιότητας πολιτικά θέματα από εκείνα που δε χρήζουν πρωτεύουσας σημασίας όπως το ζήτημα των Σκοπίων σε σχέση με τα

ελληνοτουρκικά.¹²⁷ Υπερεκτιμήθηκε ο βαθμός της απειλής που αποτελούσε η ΠΓΔΜ Βαλκάνια αλλά και η επιρροή της Τουρκίας στην εν λόγω περιοχή¹²⁸, ενώ προείχε η απειλή της Τουρκίας στον ελληνικό χώρο του Αιγαίου. Η Ελλάδα στα Βαλκάνια έχασε σημαντικές ευκαιρίες καθώς η στρατηγική που ακολούθησε δεν ήταν πάντοτε σύμφωνη με τις τάσεις του διεθνούς συστήματος με αποτέλεσμα η χώρα να μείνει πολλές φορές πίσω στην ευκαιρία της να διαδραματίσει ρόλο πρωταγωνιστικό στα Βαλκάνια με την υποστήριξη των ΗΠΑ και της Ε.Ε και να μη λάβει το ανάλογο κύρος.¹²⁹

Συμπερασματικά, μέσα από τη δράση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μέχρι σήμερα διαφαίνεται πόσο οι αποφάσεις της Ελλάδας σε συνδυασμό με αυτές της Ευρώπης επηρεάζουν το μέλλον των Σκοπίων σε ευρωατλαντικό επίπεδο και πόσο σημαντική είναι η ένταξή της σε αυτούς τους θεσμούς. Επιπρόσθετα, τα λάθη και οι παραλείψεις στα οποία η ελληνική εξωτερική πολιτική υπέπεσε αναφορικά με το Μακεδονικό Ζήτημα μπορούν να αποτελέσουν κατευθυντήριο οδηγό για μια συγκροτημένη, σταθερή και προοδευτική εξέλιξη αλλά και διευθέτηση του χρόνιου αυτού ζητήματος.

---

¹²⁷ Αθανάσιος Πλατιάς: “Ο Σχεδιασμός της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής”

¹²⁸ Διονύσιος Τσιριγώτης: “Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία” σελ. 661

¹²⁹ Αθανάσιος Πλατιάς: “Ο Σχεδιασμός της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής” σελ. 158

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- 1.Γενικό Επιτελείο Στρατού, Διεύθυνση Εκπαιδύσεως 2012, Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Τόμος I, Αθήνα
- 2.Ήφαιστος Παναγιώτης, Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική, Ποιότητα, Αθήνα
- 3.Ήφαιστος Παναγιώτης, 2008, Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων Γαλλίας Γερμανίας Μεγάλης Βρετανίας, Ποιότητα, Όγδοη Έκδοση, Αθήνα
- 4.Κοττάκης Μανώλης, 2011, Καραμανλής Off The Record, Λιβάνη, Αθήνα
- 5.Μαλλιός Π. Αλέξανδρος , 2013, Η άλλη κρίση: Η μαρτυρία ενός πρέσβη, Ινφογνώμων, 1η Έκδοση, Αθήνα
- 6.Mearscheimer John. J, 2009, Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, Ποιότητα, Πέμπτη Έκδοση, Αθήνα
- 7.Πλατιάς Αθανάσιος, 2007, Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, Εστία, Αθήνα
- 8.Πλατιάς Αθανάσιος, Ο Σχεδιασμός της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής
- 9.Πλατιάς Αθανάσιος, 1995, Το Νέο Διεθνές Σύστημα: Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων, Παπαζήση, Αθήνα
10. Τζιαμπίρης Κ.Αριστοτέλης, 2003, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, Αθήνα
- 11.Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, 2006, Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική, Παπαζήση, Αθήνα

12.Τσιριγώτης Διονύσιος, Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία, Ποιότητα, Αθήνα

Ξένη

1.Baylis John, Smith Steve, Owens Patricia: The globalization of world politics: An Introduction to International Relations

2.Richard W.Mansbach and Kirsten L.Rafferty, 2011, Introduction to Global Politics, Taylor & Francis Ltd, London

3.Robert J. Art: A Grand strategy for America, Cornell University Press

4.Tziampiris Aristotle: Greek Foreign Policy and the Macedonian Name Dispute: From Confrontation to Europeanization?in Anastassakis, O.,Bechev, D., Vrousalis, N. Greece and the Balkans: Memory, Conflict and Exchange, Newcastle upon Thyme, Cambridge Scholars Publishing, 2009)

5.Tziampiris Aristotle: The Macedonian name dispute and European Union accession, Southeast European and Black Sea Studies, 2012, ELIAMEP

Άρθρα

1.Ριζοσπάστης, “Συνθήκη Λονδίνου”, Κυριακή 7 Ιουλίου

2.Το Βήμα, “Πολιτική: Συνθήκη Βουκουρεστίου: Η βαλκανική ειρήνη υποδαύλιζε παγκόσμιο πόλεμο”

3.Το Βήμα, “Ενδιάμεση Συμφωνία”, 04/10/2011

Ηλεκτρονικές Πηγές

www.sansimera.gr, “Α’ Βαλκανικός Πόλεμος”

www.sansimera.gr, “Β’ Βαλκανικός Πόλεμος”

www.rizospastis.gr, “Συνθήκη Λονδίνου” Κυριακή 7 Ιουλίου

www.tovima.gr, “ Πολιτική: Συνθήκη Βουκουρεστίου: Η βαλκανική ειρήνη υποδαύλιζε παγκόσμιο πόλεμο”

www.tovima.gr, “Ενδιάμεση Συμφωνία”, 04/10/2011

www.sansimera.gr, “Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών: Το χρονικό του “Σκοπιανού”

www.mfa.gr, “Το Ζήτημα του Ονόματος”

www.zenithmag.wordpress.com, “Η άλλη όψη της μακεδονικής διαμάχης”

www.imma.edu.gr, “Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα” Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

www.politics-gr.blogspot.com, “Γιατί “καίγονται” οι ΗΠΑ για τα Σκόπια; Η αλήθεια”, 11 Απριλίου 2008

www.liondani.blogspot.com, “Αποκάλυψη: Εμπιστευτική Έκθεση του International Crisis Group για το Σκοπιανό”, 27 Ματίου 2008

www.elesme.gr, “Σύννοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι”

www.newpost.gr, “Η απόφαση του Βουκουρεστίου ήταν ξεκάθαρη για την ένταξη της ΠΓΔΜ

www.in.com/matthiew-nimetz/biography-191549.html, Matthiew Nimetz

www.macedoniagreeceglobal.blogspot.com, “Απάντηση Καραμανλή στον Γκρουέβσκι. Δεν υπάρχει ούτε υπήρξε μακεδονική μειονότητα” Παρασκευή 18 Ιουλίου 2008

www.macedonianancestry.wordpress.com, “Η Απόφαση της Χάγης: Αισθήματα Πραγματικότητα και Προοπτική”, Ν.Ι Μέρτζος, 21/12/2012

www.enet.gr, “Η Ελλάδα παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία με την ΠΓΔΜ” , Δευτέρα 5 Δεκεμβρίου 2011 13.45

www.iefimerida.gr, “Η Χάγη ονόμασε τα Σκόπια Μακεδονία- Φωτιά στην

Αθήνα, 05/12/2011, 16.43